

M^m

BİLANÇO

TÜRMOB AYLIK YAYIN ORGANI • SAYI : 158 • ARALIK 2 0 0 9 5 5.00 TL • ISSN:1307-6620

- *Vergi sisteminin bütünlüğü bozuldu*
- *AB Finansal muhasebe standardı değişikliğini erteledi*
- *Ekonomik kriz işsizlik krizine dönüştü*

ISSN 1307-6620

Ekonomik Rapor

Yayın Kurulu

Nail SANLI

Ali E. DOĞANOĞLU

Ahmet FETTAHOĞLU

Yıldız ÖZTÜRK

TÜRMOB

Basın Yayın Dağıtım İşletmesi

tarafından yayınlanmaktadır

Yayın Türü : Yaygın süreli

Yönetim Yeri

Gençlik Caddesi No:107

06570 Anıttepe - ANKARA

Tel: (0.312) 232 50 60 (10 Hat)

Fax: (0.312) 232 50 73

http: www.turmob.org.tr

e-mail:alid@turmob.org.tr

Baskı

Gurup Matbaacılık A.Ş.

İstanbul Yolu Trafo Karşısı

Varlık/ANKARA

Tel: (0.312) 384 73 44

Basım Tarihi : 08 Aralık 2009

Basım Yeri : Ankara

ISSN : 1307-6620

Dergide yayınlanan yazıların yayın hakkı

Bilanço Dergisi'ne aittir.

Kaynak gösterilmeden bir bölümü veya tamamı alıntı yapılamaz

IFAC Konsey toplantısı

Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC)'ın Konsey Toplantısı'nın 32 incisi Washington'da gerçekleştirildi. 124 ülkeden 159 kuruluşun üye olduğu IFAC Konsey toplantısında geleceğe ilişkin önemli kararlarda alındı.

Muhasebe ve denetim hizmetleri olmadan, küresel mali krizlerin çözülemeyeceğinin bir kez daha altı çizilirken, finansal raporlamaya olan ihtiyacın daha da arttığı tüm katılımcılar tarafından vurgulandı.

IFAC'ın önümüzdeki döneme ilişkin stratejisi de belirlendi. IFAC küresel düzeyde kamu muhasebe standartlarının belirlenerek uygulanması, etik, sürekli mesleki eğitim ve mesleki gelişimin geliştirilmesi hedefleri doğrultusunda çalışmalar yürütecek. IFAC standartların uygulanmasını teşvik etmeye devam edecek.

Küresel düzeyde muhasebe mesleğinin gelişimi için, başta G-20 olmak üzere, uluslararası kuruluşlarla işbirliği içinde çalışmalar gerçekleştirilecek.

Konsey toplantısının yanı sıra eş zamanlı olarak IFAC küresel semineri de yapıldı. Seminerde bir çok konu ele alınırken özellikle küresel mali kriz önemli bir yer tuttu. Gelecekteki krizleri önlemede uluslararası standartların rolü konulu oturumda katılımcılardan büyük ilgi gördü.

Mesleki gelişim için standartların uygulanması, mesleki eğitime ağırlık verilmesi, standartlar üzerinden küresel ortak dil kullanımı gelecek dönemin uygulamalarını oluşturacak.

Dergimizin bu sayısında da ilgi ile okuyacağınızı umduğumuz haber ve araştırmalara yer verdik.

Gelecek sayımızda buluşmak dileğiyle...

Nail SANLI
Genel Başkan Yardımcısı

TÜRMOB Genel Başkanı Türker;

Vergi sisteminin bütünlüğü bozuldu

TÜRMOB Genel Başkanı Dr. Masum Türker, vergi sisteminde bozulma yaşandığını, kar zarara bakılmaksızın vergi salındığını ve kod uygulamasının Türk ekonomisini fevkalade rahatsız ettiğini söyledi

2000’li Yıllarda Türkiye Stratejik, Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Vakfı tarafından düzenlenen, Ekonomik ve Sosyal Hayatta Verginin Yeri – Vergi İdaresi, Vergide Adalet ve Reform konulu panel Ankara’da yapıldı.

Panelin açılış konuşmasını yapan Vakıf 2000 Başkanı Kurtcebe Alptemoçin, krizler olduğunda vergi reformlarının tartışıldığını söyleyerek, “Türkiye ekonomik kriz yaşadı ve ülkenin kaynakları önemli ölçüde aşındı. Vergi düzenlemesi yapmak cesaret isteyen bir iştir ve her hükümet cesur adımlar atmamıştır. Bazı cesur adımlar ise ekonomiye zarar vermiştir” dedi.

TÜRMOB Genel Başkanı Dr. Masum Türker ise yaptığı konuşmada, vergi sisteminde bozulma yaşandığını vurgulayarak, “Salma vergi sistemi uygulanmaya başlanmış,

kar zarara bakılmaksızın vergi salınmaktadır. Kod sistemi uygulamasından dolayı iş alemi baskı altındadır. Kod sistemi Türk ekonomisini fevkalade rahatsız etmektedir. Ekonomik faaliyet yoksa vergi alamazsınız, aldığınız kararlar ekonomiyi geliştirmiyorsa, hep geri teper” dedi.

Türkiye’de sermaye yapısının el değiştirdiğine de dikkat çeken TÜRMOB Genel Başkanı Türker, “belli lobiler oluşturanlar kanunları kendi lehine değiştirebiliyorlar. Vergi Usul Kanunu mükerrer 227’inci maddesi bir ön denetim müessesesi getirmiştir, ancak vergi idaresi bu yetkiyi kullanılmamıştır. YMM’lerin tam tasdik yetkisi de yeniden gözden geçirilerek, yeni baştan düzenlenmeli ve devreye girmelidir.” dedi.

Panelin açılışında konuşan Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, vergi af-

larının vergide uyuma zarar verdiğini ifade ederek, “Belki de af yapılamayacağını anayasada çok açık bir şekilde ifade etmek, belki de anayasanın değiştirilmez maddeleri arasına sokmak lazım” dedi.

Şimşek vergi uyumu artırmak için vergi kaçırmanın sonuçlarının ağırlaştırılması gerektiğini belirterek, “Kayıtdışılıkta performansı bizden iyi ülkelerle karşılaştırdığımız zaman Türkiye’de vergi kaçırmanın sonuçları ağır değildir” dedi. Vergi kaçakçılığıyla ilgili hapis cezasının paraya dönüştürülmemesi için 1 yıldan 1,5 yıla çıkardıklarını belirten Şimşek, “Ancak şu anda erteleme mümkün. Belki onu da sınırlayacak, onu da ortadan kaldıracak bir düzenleme yapmak lazım” dedi.

Vergi kaçakçılığını bir mali suç olarak görmeyen bir perspektife sahip olduğunu kaydeden Şimşek, şöyle

devam etti: "Çünkü vergi kamu düzeni açısından çok önemli bir husustur. Yeterince vergi toplayamadığınız zaman sonuçları ortada. Büyük bütçe açıkları, borçlanma, ülkenin zayıflaması, ciddi sıkıntılara girmesi söz konusu. Onun için vergi kaçakçılığı kamu düzenine karşı bir suçtur, mali bir suç değildir. Bu benim perspektifim, bu perspektifle baktığınız zaman tabii ki vergi kaçırmamanın, kaçakçılığının belli bir çerçevede ciddi bir şekilde ağırlaştırılması lazım."

Bu konuda çalışmalarını bulunduğunu ifade eden Şimşek, ilk adımı attıklarını, ancak bazı diğer adımların da atılması gerekebileceğini söyledi. Şimşek, vergi kaçırmamanın ve kaçakçılığının sonuçlarının ağır olacağını, dolayısıyla o riskli alanların sonuçlarına katlanacağını kaydetti. Vergi afları konusuna da değinen Şimşek, Türkiye'de her dönemde vergi affı yapıldığını ifade ederek,

bu afların vergide uyumu ciddi şekilde bozan husus olduğunu söyledi. Şimşek, "Her ne kadar şimdi aflar için nitelikli çoğunluk gerekiyorsa da aslında belki de af yapılmayacağını anayasada çok açık bir şekilde ifade etmek, belki de anayasanın değiştirilmez maddeleri arasına sokmak lazım" dedi.

Vergi adaleti konusunda zamana, mekana ve sorulan kişiye bağlı olarak çok değişik fikirlerin ortaya konulabileceğini belirten Şimşek, ancak güçlü ve sağlam bir demokrasi, istikrarlı bir ekonomi için adaletli bir vergi sistemine ihtiyaç bulunduğunu söyledi. Şimşek, "Türkiye'nin sistemi mükemmel mi? Değil. Düzeltilmesi, iyileştirilmesi gereken alanları var mı? Kesinlikle var" diye konuştu.

Hükümetleri döneminde asgari geçim indirimi ve diğer düzenlemeler ile gelir dağılımını daha adaletli bir yapıya kavuşturmak için çok

önemli adımlar attıklarını belirten Şimşek, vergide adaleti sağlamaya yönelik düzenlemeleri de yaptıklarını söyledi.

TESK Başkanı Bendevi Palandöken, herkesin vergisini gücüne göre ödemesi gerektiğini vurgulayarak, "Vergisini zamanında ödemeyene yüzde 30 gibi yüksek bir gecikme faizi uygulanıyor. Bu faiz eklenince borç bir kartopu gibi büyüyor. Bu borçların gecikme zammına isabet eden kısmı, enflasyon oranında yapılandırılmalı, borç ana parası ise uzun vadeye yayılarak yapılandırılmalıdır"

TOBB Başkan Yardımcısı Faik Yavuz ise, vergiye uyum düzeyinin düşük olmasının, sosyal bir sorun olmanın yanında, ekonomik bir sorun olduğunu vurgulayarak; "Basit, anlaşılır ve hızlı işleyen bir vergi sistemi oluşturulmalıdır" dedi.

AB Finansal muhasebe standardı değişikliğini erteledi

Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun tüm finansal varlıkları iki ayrı kategoriye bölünmesini öngören değişikliği erteledi. Avrupa Komisyonunun ertelemeye ilgili bu kararı, Avrupa'da faaliyet gösteren banka ve sigorta şirketlerinin yeni muhasebe kurallarını 2009 yılı faaliyet sonuçları hesaplarında kullanamayacakları anlamına geliyor.

Bilanço'nun Eylül 2009 sayısında yer alan "Finansal Muhasebe Standartlarında Değişikliğe Gidiliyor" başlıklı yazıda, Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu'nun (IASB), finansal araçlarla ilgili muhasebe kurallarının geliştirilmesine yönelik önerilerini taslak halinde, ilgililerin görüşlerini almak üzere, 14 Temmuz tarihinde açıkladığı belirtilmiş ve bu öneriler ile

konuya ilişkin görüşler ve gelişmeler ana çizgileriyle gözden geçirilmişti.

IASB'nin açıklamış olduğu söz konusu 'görüşe açık' öneriler, tüm finansal varlıkların iki ayrı kategoriye bölünmesini öngörüyordu. Öneri uyarınca; birinci kategoride yer alacak olan, verilen borçlar ve borçların niteliklerini paylaşan hisse senetleri – diğer bir ifade ile, değerlerini getirdikleri faiz gelinine

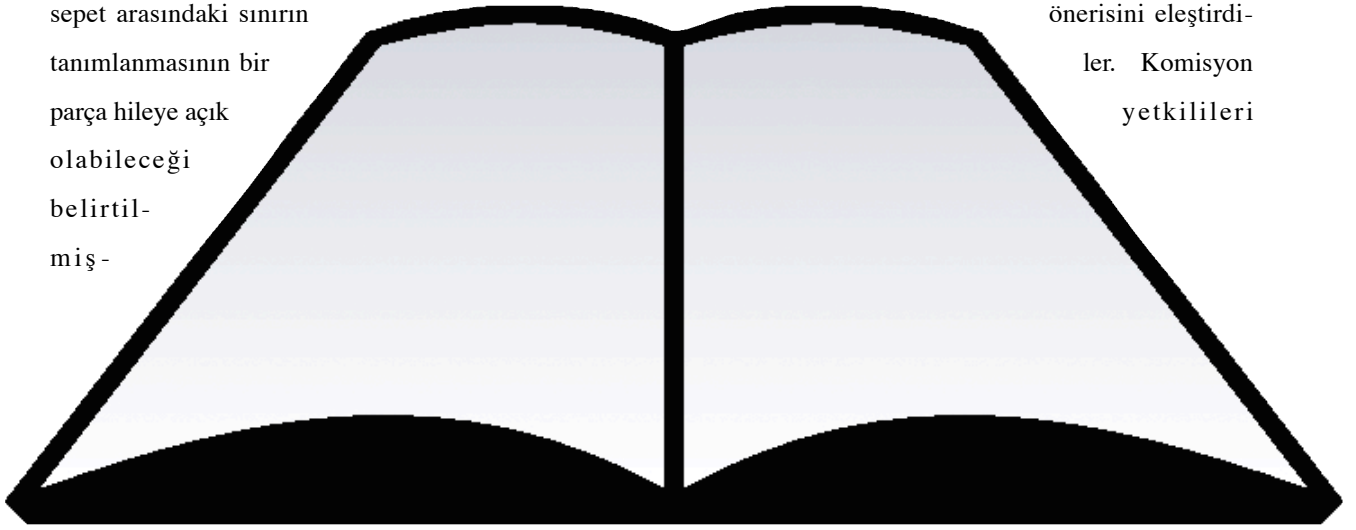
veya ana para ödemesine borçlu olan, değerleri bu getirilerden hasıl olan varlıklar – bankaların bu varlıkları uzun vadede ellerinde tutacaklarını gösterebilmeleri kaydıyla, amortize edilmiş maliyet fiyatlarıyla gösterilecekler. Şirket payları, türev araçlar ve daha karmaşık hisse senetleri dahil birinci kategorinin dışında kalan tüm varlıklar 'gerçeğe uygun değer'leriyle bilançolarda tutulacaklar. Şirketlerin

bu kuralları bu yılın sonundan itibaren isteğe bağlı olarak kullanabilmeleri, ancak 2012 yılıyla birlikte zorunlu biçimde uygulama durumunda olmaları öngörülmüyor idi. Yine aynı yazıda, bu yeni kurallar uyarınca uygulamanın, mevcut uygulamaya göre çok daha kolay olacağı, ancak bazı banka yetkililerine göre varlıkların söz konusu iki kategori halinde ayrıştırılmasının pek kolay olmayacağı ve bu iki sepet arasındaki sınırın tanımlanmasının bir parça hileye açık olabileceği belirtilmiş-

yatları üzerinden değerlendirilmelerini esas alan “gerçeğe uygun değer” kuralı konusundaki eleştirilerin giderilmesini amaçlıyordu.

Bankalar ve sigorta şirketleri sahip oldukları aktif bileşiminin niteliğine bağlı olarak IASB’nin önerileri konusunda farklı görüşler ortaya koydular ve bazıları önerilen kural değişikliği sonucu ciddi boyutta zarar yazabilecekleri ve finans pi-

cekleri konusunda geniş çaplı bir değişikliğe gidilmesinin, finansal piyasaların istikrarına zarar verecek ölçüde banka hesaplarında oynaklığa yol açabileceği uyarısında bulundu. Komisyon yetkilileri Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu’na (IASB) 4 Kasım tarihinde gönderdikleri bir mektup ile Kurulca, finans kurumları varlıklarının değerlemesi konusunda yapılan kural değişikliği önerisini eleştirdiler. Komisyon yetkilileri

ti. Açıkça ifade etmek gerekirse, Bundan böyle, basit, anlaşımı kolay varlıklar (verilen borçlar) daha az saydam defterlerde izlenirken; karmaşık, nitelikleri herkesçe kolay anlaşılamayacak, girift varlıkların, piyasa fiyatları ‘mark to market’ üzerinden gösterilmeleri öngörülmüyor idi. Kısaca öneriler, bazılarıncı finansal krizi daha da ağırlaştırıcı etkide bulunduğu yolunda eleştirilen ve varlıkların piyasa fi-

yasalarındaki oynaklığın artabileceği uyarısında bulundular. Yine bazı muhasebe uzmanları önerilen yeni kurallar çerçevesinde IASB’nin, bazı özel finansal araçlarla ilgili olarak bankalara ve sigorta şirketlerine daha fazla esneklik sağladığı görüşünü dile getirdiler.

Avrupa Birliği Komisyonu da bu eleştirileri haklı bularak, bankaların varlıklarını nasıl değerlendire-

IASB’nin önerilerinin “gerçeğe uygun değer” muhasebe kuralının uygulamasını yeteri kadar sınırlan dırmadığı kanaatine vardılar Finansal analistlere göre, geniş kapsamlı yatırım bankacılığı faaliyetleri sürdüren bazı büyük Avrupa bankaları bu değişikliklerden orantısız biçimde zarar görebileceklerdi. IASB’ye yazılan mektupta Avrupa Komisyonunun İç Pazar Genel Direktörü Jörgen Holmquist, önerilen

yeni kurallar uyarınca, halen uygulamada olan kurallara göre daha yüksek tutarda varlığın dahi, geçerli piyasa fiyatı -mark to market- üzerinden değerlendirilmeye tabi tutulabileceği görüşünü ifade etmiş ve Kurulu, süratle yeni kural değişiklikleri yapılması konusunu mütalaa etmeye davet etmiştir. Mektupta “ortaya konulan kural değişikliği önerisinin, ‘gerçeğe uygun değer’ muhasebesi ile ‘amortize edilmiş maliyet’ muhasebesi arasında yerinde, doğru bir denge kuramamış olduğu gözükmektedir” denilmiştir.

Diğer taraftan Uluslararası Muhasebe Standartları Kurulu, beklenilmedik bir şekilde, bankaların yükümlülüklerini ne şekilde değerlendirecekleri konusunun gözden geçirilmesini de önümüzdeki yıla ertelemiştir. Böylelikle finans kurumlarına, borçların piyasa fiyatı üzerinden değerlendirilmesi biçimindeki, üzerinde anlaşmazlık bulunan mevcut uygulamayı sürdürme olanağı da sağlanmış olmaktadır. Bu yöntem bankalara, kendi finansal güçleri konusunda kamuoyunda kaygılar bulunduğu hallerde piyasada işlem gören borç senetlerinin değerinin keskin bir dü-

şüş sergilemesi nedeniyle, kar gösterebilme olanağı da sağlamaktadır IASB tarafından Temmuz ayında açıklanmış olan muhasebe kuralı değişiklikleri konusunda ortaya koyduğu çekincelerin ardından Komisyon, Avrupa Birliği’nde bankalar ve sigorta şirketleri için, ABD hariç dünyanın bir çok ülkesinde geçerlilik kazanan söz konusu muhasebe kuralı değişikliklerinin uygulanmasını erteleme kararı almıştır. Komisyon, derinlemesine bir inceleme yapmaksızın bu kural değişikliklerini benimsemeyeceği, bunları uygulamaya koymayı gelecek yıl mütalaa edeceği açıklamasında bulunmuştur. Yukarıda da temas edildiği üzere Komisyonun bu kararı, Avrupa’da faaliyet gösteren finansal kuruluşların, sahip oldukları aktifleri nasıl değerlendirecekleri konusunda ortaya koymuş oldukları derin fikir ayrılıklarının ardından gündeme gelmiştir. Almanya’da finans sektörünün bu standart değişikliğinin geçerlilik kazanmasının ertelenmesine destek vermesinin, Komisyonun bu yönde karar oluşturmasında etkili olduğu ifade ediliyor. Bilindiği gibi şu anda Komisyonun İç Pazardan sorumlu bölümü, Komisyoner Char-

lie Mc Creevy başkanlığında, sözü edilen muhasebe kuralı değişiklikleri konusunda yürütülen çalışmalarda üst gözetim faaliyetini yürütüyor.

Finansal analistlere göre geniş kapsamlı yatırım bankacılığı faaliyetlerinde bulunan bazı Fransız, Alman ve İtalyan bankaları, bu muhasebe kuralı değişikliğinden, onları, tutmakta oldukları yüksek tutardaki türev finansal araçlar üzerinden büyük zararlar yazmaya zorlamak suretiyle, orantısız biçimde olumsuz etkilenecekti. Bununla beraber Komisyonun bu standart değişikliğinin uygulamasını Avrupa’da erteleme, bölgede faaliyet gösteren bir kısım diğer bankaları ise, onların uluslararası düzeyde rekabet güçlerini zayıflatacağı endişesiyle kızdırmış bulunuyor.

Avrupa Komisyonunun ertelemeye ilgili bu kararı, Avrupa’da faaliyet gösteren banka ve sigorta şirketlerinin; ABD dışında yaklaşık 80 ülkede bu tür kuruluşlar bu olanağa sahip iken, IASB’nin önerdiği bu yeni muhasebe kurallarını 2009 yılı faaliyet sonuçları hesaplarında kullanamayacakları anlamına geliyor.

1 The Economist, 18-24 Temmuz 2009, S. 66.

2 Financial Times, 11 Kasım 2009, S.15.

3 Financial Times, 13 Kasım 2009, S. 17.

Ekonomik kriz işsizlik krizine dönüştü

Finansal ve ekonomik krizin kendini göstermeye başladığı 2007 yılından bu yana OECD üyesi ülkelerde işsizler ordusuna 15 milyon kişi katıldı. OECD ülkelerinde işsizlik oranı ortalaması yüzde 8.5'e yükseldi. Kriz adeta işsizlik krizine dönüştü.

Kriz belirtilerinin kendisini göstermeye başladığı 2007 yılı sonlarından buyana OECD üyesi ülkelerde işsizler ordusuna 15 milyon kişi daha katıldı. Ve bugün gelinen noktada bu ülkeler genelinde işsizlik oranı rekor bir düzeye, yüzde 8.5'e yükseldi. Eğer gerekli ve doğru politikalar izlenmez ve halen yavaş yavaş ortaya çıkan ekonomik toparlanma eğilimleri güç kazanmaz ise OECD genelinde işsizlik haddinin gelecek yıl yüzde

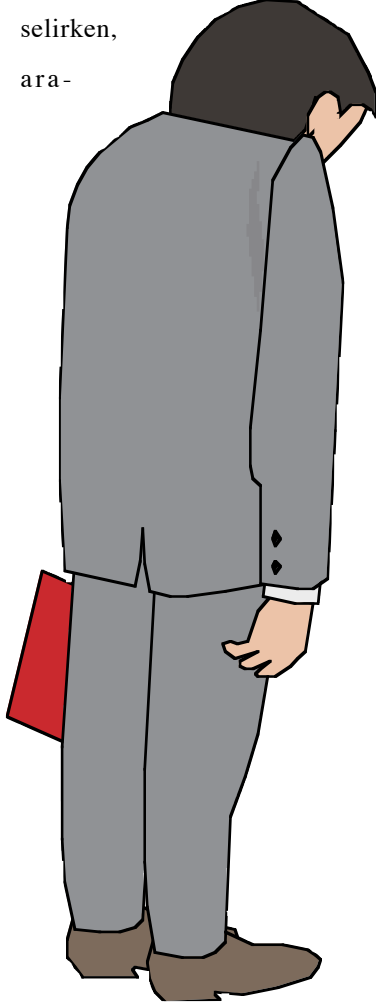
10'a yaklaşması uzak bir olasılık olmayacak. Bu oran yaklaşık 57 milyon işsize tekabül eder ki, bu rakam ortalama büyüklükteki bir OECD üyesi ülkenin nüfusuna denk geliyor. Açıkçası finansal kriz yol açtığı küresel ekonomik krizin ardından, gerçek boyutunun açıklanması zor ekonomik ve sosyal maliyetleriyle, bir işsizlik krizine dönüşmüş bulunuyor.

Ekonomik durgunluk ve daralma dönemlerinin ardından istihdam hacminin önceki seviyelerine ulaş-

ması hemen daima uzun bir zaman gerektiriyor. Ancak bu defa istihdam hacimlerindeki toparlanmanın daha da uzun bir zaman alması bekleniliyor, zira finansal kriz nedeniyle birçok firma ya iflas etmiş durumda ya da yaşamlarını sürdürme mücadelesi içinde.

Kriz sürecinde yaşanan iş kayıpları hemen tüm sosyal kesimleri etkiliyor ise de genelde gençler, düşük nitelikli çalışanlar, göçmen işçiler ve etnik azınlık mensupları işsizlikteki artıştan olumsuz biçimde en

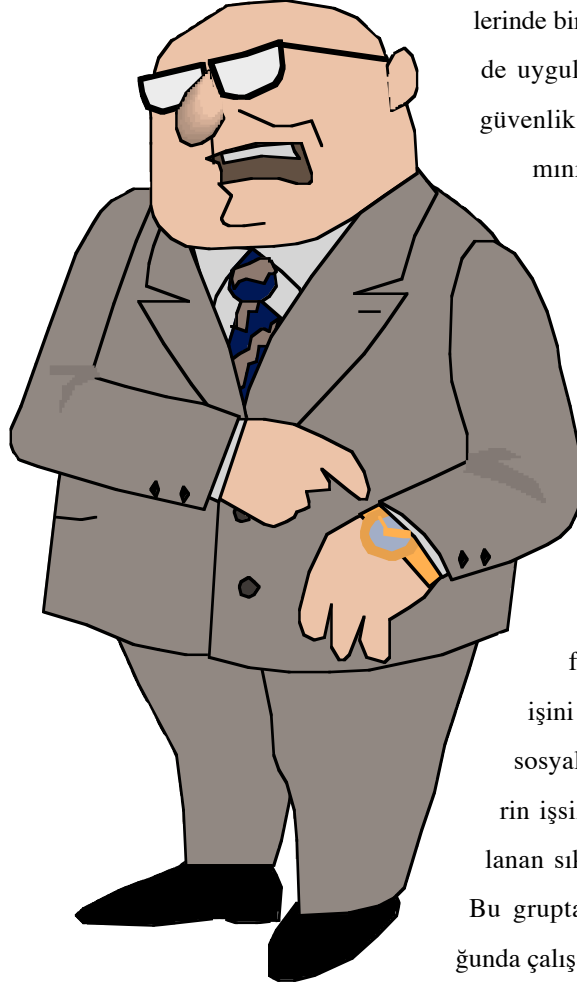
çok etkilenen grupları oluşturuyorlar. Yılın üçüncü çeyrek dönemi itibariyle 2009 yılında, önceki yılın aynı dönemine göre genç nüfusta işsizlik oranı ülkemizde yüzde 19.7'den, yüzde 23.5'e yükselirken, ara-

larında Fransa, İspanya, İngiltere ve ABD'nin olduğu bazı ülkelerde genç nüfus işsizlik haddi OECD ortalamasının yaklaşık iki katına yükseldi.

Küresel ekonomik krizden yakla-

şık aynı ölçüde etkilenmiş olsalar dahi işsizlik oranlarındaki artış ülkeden ülkeye önemli farklılıklar gösterebiliyor. Örneğin Euro Bölgesinde işsizlik haddi kriz öncesine göre

yüzde 30 oranında yükselirken, ABD'nde yaklaşık iki katına yükseldi, Euro Bölgesinin en büyük ekonomisi olan Almanya'da ise krizin en derin seyrettiği dönemlerde ulusal hasılanın, Amerika'dan çok daha keskin bir düşüş göstermesine rağmen, işsizlik haddinde pek önemli olmayan

bir artış gözlemlendi. The Economist'in 7 Kasım 2009 tarihli sayısında yer alan yazıda, kıta Avrupa'sında kriz sürecinde işsizlik haddinde gözlemlenen artışın düşük kalmasının başta gelen neden-

lerinde birisi olarak, bu ülkelerde uygulanmakta olan sosyal güvenlik sistemlerinin kapsa-

mının ve derinliğinin ge-

niş olması gösterili-

yor. Bu ülkelerde

istihdam hacmi-

nin korunmasını

amaçlayan ya-

sal mevzuatın

varlığı, işten çı-

karmaları işve-

renler için daha kül-

fetli hale getirirken,

işini kaybedenlere yapılan

sosyal yardımlar bu kişile-

rin işsiz kalmaktan kaynak-

lanan sıkıntılarını hafifletiyor

Bu gruptaki ülkelerin bir ço-

ğunda çalışanlar iş akitleri feshe-

dildiğinde, çalışırken aldıkları net

ücretin yaklaşık üçte ikisi oranında

işsizlik yardımı alıyorlar İşsizlik

ödeneği oranının sadece yüzde 28

olduğu İtalya, bu alanda ABD ve

İngiltere'ye en yakın ülke konu-

munda. Diğer taraftan Avrupa ül-

keleri gerektiğinde işgücü piyasa-

sına müdahale etme konusunda da-

Kriz Sürecinde OECD Üyesi Bazı Ülkelerde İşsizlik Haddi Gelişmeleri
(İşgücünün Yüzdesi Olarak)

	2006	2007	2008	2008 VI. Ç.	2009			İşsizlik Oranı Artışı*
					I. Ç.	II. Ç.	III. Ç.	
OECD – Toplam	6.2	5.7	6.1	6.7	7.6	8.3	8.5	2.3
Avrupa Birliği	8.2	7.1	7.0	7.4	8.2	8.8	9.1	2.1
Euro Bölgesi	8.3	7.5	7.6	8.0	8.8	9.3	9.6	2.0
Avusturya	4.8	4.4	3.9	4.1	4.4	4.8	4.7	0.9
Fransa	9.3	8.3	7.9	8.3	8.9	9.4	9.8	2.0
Almanya	9.8	8.4	7.3	7.1	7.3	7.6	7.6	0.5
İtalya	6.8	6.1	6.8	6.9	7.4	7.4		
Japonya	4.1	3.9	4.0	4.0	4.5	5.2	5.5	1.5
Kore	3.5	3.2	3.2	3.2	3.5	3.9	3.7	0.6
Meksika	3.6	3.7	4.0	4.5	4.8	5.7	5.9	2.0
Hollanda	3.9	3.2	2.8	2.7	2.9	3.2	3.5	0.8
Norveç	3.4	2.6	2.5	2.8	3.1	3.1		
Polonya	13.8	9.6	7.2	6.9	7.7	8.0	8.1	1.2
Portekiz	7.8	8.1	7.8	8.0	8.8	9.2	9.2	1.3
İspanya	8.5	8.3	11.4	14.0	16.4	17.9	18.9	7.0
İsveç	7.0	6.1	6.2	6.7	7.4	8.1	8.6	2.3
Türkiye	8.4	8.6	9.8	11.2	12.5	13.2	13.4**	3.2**
İngiltere	5.4	5.3	5.6	6.3	7.0	7.7		
A.B.D	4.6	4.6	5.8	6.9	8.1	9.2	9.6	3.6

* 2009 yılı III. Çeyreği itibariyle önceki yılın aynı dönemine göre

** TÜİK

Kaynak. OECD

ha az mütereddit davranıyorlar. OECD tarafından yeni yayınlanan bir Raporu göre Avrupa ülkeleri krizin başlamasından buyana işgü-

cü piyasası ile ilgili olarak 14 çeşit önlem almışlar, Fransa bu önlemlerden 12'sini uygulamaya sokmuş olmakla başı çekiyor.

İstihdam hacminin korunması ve işsizlik haddindeki artışın hafifletilmesi amacıyla Hükümetlerce alınan önlemler arasında birisinin,

özellikle etkin sonuçlar verdiği gözlemleniyor. O da, haftalık normal çalışma saatlerinin altında çalışan işçilerin ücretlerinin sübvanses edilmesine yönelik hükümet tasarıfları. OECD tarafından gözlemlenen 29 ülkeden 22'sinde bu önlem ya ilk defa uygulanmış ya da kapsamı genişletilmiş. Örneğin Almanya 2009 yılı yaz ayları itibariyle kısa süreli çalışma rejimi kapsamında istihdam edilen 4 milyon çalışana sahipti ki, bu yaklaşık 4-500 000 tam zamanlı çalışana denk geliyor. Çalışan kesimi korumaya yönelik bu tür düzenlemelere sahip olmayan ABD, İngiltere ve İspanya gibi ülkelerde, aşağıda verilen Tablodan görüleceği üzere, kriz nedeniyle işsizlik hadlerinde daha yüksek artışlarla karşılaşıldığı gözlemleniyor.

OECD'nin Kasım ayında yayınlanan 'Ekonomik Raporu'nda OECD ülkeleri genelinde işsizlik haddinin, biraz yavaşlamakla beraber 2010 yılı sonuna kadar yükselmeye devam edeceği ve 2007 yılı sonuna göre işsiz sayısının 21 milyon kişi daha yüksek olacağı tahmininde bulunmaktadır.

Normal koşullar altında başvurul-

maması gereken ücret sübvansiyonları bir kriz veya kredi sıkışıklığı durumunda kamu mali kaynaklarının kullanımı açısından yerinde bir yaklaşım olabilir. Zira böyle bir desteğin olmaması durumunda geleceğe ilişkin beklentileri zayıflamış ve finansal açıdan sıkıttı olan şirketler tereddüt etmeden işçi çıkarma yoluna gidebilirler ve bu durum güven duygusu ve tüketim talebi kaybını şiddetlendirerek krizin daha da derinleşmesine yol açabilir. Ancak bu politikaları uygularken ekonomi üzerindeki orta ve uzun vadeli etkilerinin iyi irdelenmesi ve fayda-masraf analizi yapılması gerekir. Örneğin Hollanda'da firmanın ücret sübvansiyonu talep ettiği işçi sayısı arttıkça sübvanses edilen süre kısalmaktadır. İşveç'te ise, ücret sübvansiyonu yerine şirketlere işveren prim ödemelerini erteleme olanağı sağlanmaktadır. Bazı diğer ülkeler istihdam vergilerinin azaltılması cihetine gitmektedirler.

Ekonomik durgunluğu hafifletmek ve süresini kısaltmak açısından başvurulacak bir diğer yöntem ise işsizlik ödeneği sistemini getirmek veya kapsamını genişletmek ve

ödenekleri arttırmaktır. Ancak bu uygulamanın işsizlerin iş arama hevesini kırmayacak şekilde tasarlanması büyük önem taşımaktadır.

Türkiye'de Durum

Yukarıda verilen Tablo'dan da görüldüğü üzere 2009 yılı üçüncü üç aylık dönem itibariyle OECD ülkeleri arasında işsizliğin en yüksek olduğu ikinci ülke Türkiye'dir. Görünümü karartan bir diğer husus ise yine OECD üyesi ülkeler arasında son bir yıllık dönemde Türkiye, 3.2 puanlık artışla, işsizlik haddi en çok tırmanan beşinci ülke konumundadır. Son bir yıllık dönemde rakamlarla belirtilirse, toplam işgücü 967 bin kişi artarken, istihdam hacmi sadece 40 bin kişi artmış ve bu şekilde toplam işsiz sayısı 927 bin kişilik artışla 3 milyon 428 bine tırmanmıştır. İşsizlikteki artış en çok tarım dışı kesimde yoğunlaşmış ve son bir yıllık dönemde yüzde 12.9'dan, yüzde 17.0'ye yükselmiştir. Aynı dönemde genç nüfustaki işsizlik oranı ise yüzde 19.7'den, yüzde 23.5'e yükselmiştir. Aynı dönemde işgücüne katılım oranı da 1 puanlık artışla, yüzde 48.3'ten, yüzde 49.3'e yükselmiştir.

1 OECD Observer, Ekim 2009, Angel Gurría, Genel Sekreter.

2 OECD, Economic Outlook, No: 86, Kasım 2009, S.32.

İşsizlik arttı, çalışanı yarın korkusu sardı

İşsizlik korkusu, birikimi koruma altına almaya yöneltirken çalışan için işsizlik sigortası gözde oldu. İşsizlik korkusuyla son bir yılda ilgi gören işsizlik sigortası ürünlerine 1.8 milyon çalışan 431 milyon liralık prim ödedi.

İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası'nın (İSMMM) "Yarın Korkusu" başlıklı raporuna göre, 2008 yılının 3'ncü çeyreğinde hayatımıza giren ve birçok ödememizi küçük primler karşılığında 6 ay güvence altına alan işsizlik sigortasına bu süreçte ilgi patlaması yaşandı. İSMMM'nun bankaların internet siteleri, ilgili sektör yetkilileri ve sigorta şirketlerinden derlediği verilerle yaptığı hesaplamalara göre, 1 yıl içinde işsizlik riskine karşı 431 milyon lira prim ödenirken işsiz kalanlara ise sistemin ödediği toplam rakam 1 yılda 12 milyon 924 bin lira oldu.

İSMMM Başkanı Yahya Arıkan,

verilere ilişkin değerlendirmesinde 2 yıllık sürede kendisini korumaya almaya çalışanların azımsanmayacak ölçüde olduğuna dikkat çekti. Arıkan şöyle devam etti: "Ağustos ayı verileri işsizliğin yeniden yükselişe geçtiğini göstermiştir. Resmi işsiz sayısı 3 milyon 324 bine, gerçek işsiz sayısı ise 5 milyon 528 bine yükselmiştir. Sanayi üretimindeki gerileme ve tarım sektöründeki çöküş işsizliğin artacağını göstermektedir. Kentlerde işsizlik oranı yüzde 16.5'i, iş bulma umudunu yitirenler de eklendiğinde yüzde 25'i bulmuştur. Bu tablo, Türkiye'nin artık taşıyamayacağı bir felaket tablosudur. İşten çıkarılmaları bir ölçüde azaltabilecek ve istihdamı özendirerek politikalara

hiç bu kadar ihtiyaç duymamıştık."

İnsanların kriz gibi belirsizlik ortamında hem ödemelerini hem de kira gibi harcamalarını garantiye almayı daha çok önemseyeceğini sigortaya yönelimin bununla açıklanabileceğini belirten Arıkan, "İşsizlik Türkiye'nin en büyük korkusu haline gelmiştir. Her hanede 4 kişinin yaşadığı düşünülürse her beş kişiden birinin işsiz kalması demek 4 milyon 160 bin kişinin doğrudan bu süreçte yoksullukla, açlıkla karşı karşıya kalması anlamına geliyor" diye konuştu. Halen asgari ücret üzerindeki vergi yükünün çok ağır olduğuna dikkat çeken Arıkan, şöyle devam etti: "Bugün bütçe açıklarıyla boğuşan Türki-

ye'de vergiye ihtiyaç vardır. Ancak toplanması gereken vergi kayıt dışı ekonomidedir. İstihdam üzerindeki vergi yükü bugün işsizliğe çözüm arayışının önemsendiği bir seviyede değildir. Özel sektörde brüt 2 bin 500 TL ücretle çalışandan alınan vergi ve primler 900 TL'dir. İşsizliğe karşı çözümün bu noktada aranması gerekmektedir. 1.850 TL net ücret alan bu çalışanın ücretinden yapılan Gelir Vergisi kesintisi ayda 469 TL'dir. Diğer kesintilerle aylık kesinti 900'ü bulmaktadır. Krizin en ürkütücü sonucu işsizlik olmuştur. Şimdi, fabrikaları açık tutma zamanıdır Türkiye'de üretim ve yurt içi istihdam dostu politikaların yaşama geçirilmesinin zamanıdır”

Türkiye'nin artık 'en'ler ülkesi olmaktan kurtulmasının gerektiğini belirten Yahya Arıkan, istihdam sağlayıcı faaliyetleri engelleyen ve uluslararası raporlara konu olan 'en'leri anımsattı:

“En hızlı büyüyen kayıt dışı, yatırım ortamı en elverişsiz ortam, en katı çalışma mevzuatı, en ağır kıdem tazminatı, en yüksek vergi artışı, en ağır istihdam vergileri, en zayıf ücret-verimlilik ilişkisi, en pahalı enerji, en pahalı internet, en işlevsiz bankacılık.”

Bu maddelerin hala büyük bir kısmının geçerli olduğunu, örneğin vergideki adaletsizliğin bir türlü giderilemediğini belirten Başkan Arıkan, dünyanın krizi olduğu altı

çizilen bir dönemde Türkiye'yi korku sardığını sözlerine ekledi.

İSMMMO'nun “Yarım Korkusu” başlıklı raporunda yer alan saptamalar şöyle:

- Küresel krizle birlikte Türkiye'de yüzde 10'lardan yüzde 20'lere fırlayan işsizlik oranı işsizlik teminatlı hayat sigortası ürünlerine de talebi patlattı. İlk defa 2008 yılında hayata geçen sisteme bugüne kadar 1 milyon 800 bine yakın kişi başvurdu. Halkbank, Finansbank, Garanti, TEB, Akbank, Koç Finans, Cardif ve Genworth gibi şirketlerin hizmet verdiği sisteme ödenen toplam prim miktarı 431 milyon liraya ulaşmış durumda.
- Yaklaşık 1 milyon 600 bin kişi en az 500 liralık aylık borcunu garantilemek için prim ödüyor. 150 bin kişiye yakını ise yıllık bin liranın üzerinde prim ödeyerek birçok harcamasını garanti altına almış görünüyor.
- Son bir yılda ödenen primlerin toplamı 430 milyon lirayı aşmış durumda. İşsiz kalanlara sistemden ödenen para miktarı ise yaklaşık 13 milyon lira. Sigortaya Türkiye'nin birçok bölgesinde ilginin yoğun olduğu gözleniyor. Özellikle kredi kartında sigortalı sayısı büyükçe hirlerin dışında da satın almıyor

En korumacı il İstanbul

- Kendini işsizliğe karşı özel sigorta yaptıranların dağılımında

İstanbul başı çekti. 1 milyon 800 bin kişinin yüzde 45'i Marmara Bölgesinde, yüzde 25'i Batı Anadolu'da yüzde 15'i Akdeniz'de yüzde 10'u Ege'de yüzde 5'i ise Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde yer aldı. İşsizlik sigortası yanısıra 2 yılda parasını korumalı fonlara yatıran 29 bin 549 kişinin yüzde 30'u İstanbul'da ikamet ederken, İstanbul'u yüzde 17 ile Ankara, yüzde 12 ile İzmir takip etti. Yüzde 41'lik payı ise Güneydoğu haricindeki diğer iller aldı.

Bu arada, gelecek korkusu küçük yatırımcıyı birikimini korumaya almaya yöneltti. Bankaların korumalı ve garantili fonlarına, 2007 Aralık'tan bu yana toplam 29 bin 549 kişi para yatırdı. 2 yılda koruma altına alınan paranın miktarı 1 milyar 65 milyon lira oldu.

Son iki yılda itfa olanlarla birlikte toplam 45 korumalı ve anapara garantili fon kuruldu. Fonlar henüz çok yeni olmasına karşın ilk yıl 12 bin 100 kişi fonlardan talep etti. Henüz itfası tamamlanmamış olan fonlarla birlikte bu sayı 29 bin 549 kişiye ulaştı. 2007 yılı sonunda kurulan ve itfası gerçekleşen toplam 19 adet fona 494 milyon 587 bin 44 liralık yatırım yapıldı. İtfası henüz tamamlanmamış, işlem görmeye devam eden fon sayısı 26. İtfası henüz gerçekleşmeyen fonlarda 17 bin 649 kişi toplam 571 milyon lirasını korumada tutuyor

Bankalar karını yüzde 41 artırdı

BDDK'nın Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünüm Raporu, 2009'da bankacılık dönem net karının, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 41,1 artışla 15 milyar 722 milyon lira olarak gerçekleştiğini ortaya koydu. Net faiz gelirleri ile sermaye piyasası işlem karlarındaki artışlar, dönem net karının artmasını sağladı

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Eylül 2009'da bankacılık sektörü dönem net karının, bir önceki yılın aynı dönemine göre 4 milyar 583 milyon liralık yüzde 41,1 artışla 15 milyar 722 milyon lira olarak gerçekleştiğini bildirdi.

BDDK tarafından hazırlanan Eylül ayına ilişkin "Türk Bankacılık Sektörü Genel Görünümü" raporuna göre, takipteki alacaklar özel provizyonundaki yüksek artışa rağmen, net faiz gelirleri ile sermaye piyasası işlem karlarındaki artışlar, dönem net karının artmasını sağladı.

Sonuç olarak Türk Bankacılık Sektörünün temel göstergeleri incelen-

diğinde, küresel krizin Türkiye'ye yansımaları çerçevesinde takibe dönüşüm oranlarında ve buna bağlı olarak takipteki alacak özel provizyonlarında artma eğilimi gözlenmekle birlikte, sektörün Eylül 2009 itibarıyla sermaye yeterliliği, aktif kalitesi, karlılık ve fonlama yapısı bakımından güçlü konumunu muhafaza ettiği değerlendirildi.

Rapora göre, Eylül ayı itibarıyla Türk bankacılık sektörünün şube sayısı 9 bin 426, sektörde çalışan personel sayısı 182 bin 226 kişi oldu. Küresel kriz ile birlikte sektörün şubeleşme hızı yavaşlarken, personel sayısı ise 2008 yıl sonuna göre 439 kişi (yüzde 0,2 oranında) azaldı.

Eylül ayı itibarıyla sektörün aktif

toplamı 2008 yıl sonuna göre yüzde 9 artarak 798,4 milyar liraya yükseldi. Aynı dönemde sektörün yabancı para aktifleri dolar bazında yüzde 0,6 oranında küçülürken, Türk parası aktifleri yüzde 14,1 oranında büyüdü.

Sektör aktiflerinin Gayri Safi Yurtiçi Hasılaya (GSYİH) oranı 2008 yıl sonunda yüzde 77,1 düzeyinde iken Eylül'de yüzde 85,5 düzeyine yükseldi. Eylül ayı itibarıyla sektörün toplam kredileri 2008 yıl sonuna göre yüzde 2,3 artarak 375,7 milyar lira olarak gerçekleşti. Türk Parası kredilerde Eylül 2008 den itibaren başlayan azalma Mart 2009 dan itibaren artışa döndü ve son bir aylık dönemde ise 7,1 milyar lira arttı. Eylül 2008 den itiba-

ren azalma trendinde olan yabancı para krediler ise 2008 yıl sonuna göre dolar bazında yüzde 2,2 azalarak 68 milyar dolar olarak gerçekleşti.

Eylül 2008 den itibaren en yüksek kredi artışı 2009 Eylül ayında gözlemlendi. Kredilerin aktif içerisindeki payı yıl sonuna kıyasla 3,1 puan azalmakla birlikte Eylül 2009 itibarıyla krediler, yüzde 47,1 aktif payı ile bankacılık sektörünün en büyük plasman kalemi olmaya devam etti.

Aralık 2008 de yüzde 3,7 olan kredilerin takibe dönüşüm oranı, Haziran 2009'da yüzde 4,9'a, Eylül 2009'da yüzde 5,3'e yükseldi. En yüksek takibe dönüşüm oranı yüzde 7,6 ile KOBİ kredilerinde olup, KOBİ kredileri aynı zamanda Eylül 2008'den Eylül 2009'a kadar olan dönemde takibe dönüşüm oranında en yüksek artışın gerçekleştiği kredi türü oldu.

En düşük takibe dönüşüm oranı ise yüzde 3,6 ile ticari-kurumsal krediler olarak belirlendi. Sektörün takipte izlenen kredilere karşılık ayırma oranı Eylül 2009 itibarıyla yüzde 80,4 gibi oldukça yüksek bir seviyede.

Bilanço içindeki yüzde 61,2'lik payı ile sektörün en önemli fon kaynağı olan mevduat, 2009 yılının dokuz aylık döneminde yüzde 7,6 oranında artarak Eylül 2009 itibarıyla 488,9 milyar liraya ulaştı.

2008 yıl sonunda 86,4 milyar lira olan bankacılık sektörü özkaynak-

ları yüzde 22 oranında artarak Eylül 2009 itibarıyla 105,4 milyar TL seviyesine, özkaynakların toplam aktife oranı ise yüzde 13,2'ye yükseldi. Aralık 2008 döneminde yüzde 18 olan sektörün sermaye yeterliliği rasyosu Eylül 2009 itibarıyla yüzde 20,05 düzeyinde gerçekleşti.

Türkiye'de 70 milyon 569 bin hesapta, 488 milyar 945 milyon liralık mevduat bulunuyor. Toplam mevduatın 208 milyar 234 milyon lirası 1 milyon lira ve üzeri mevduattan oluştu. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) tarafından hazırlanan Eylül ayına ilişkin ve 3 Kasım 2009 tarihiyle güncelleştirilen Türk Bankacılık Sektörü aylık bültenine göre, söz konusu mevduat sayısının 70 milyon 155 bini yurtiçi yerleşik mudilere, 414'ü de yurtdışı yerleşik mudilere ait bulunuyor.

Türkiye'de bankacılık sektöründe 3 Kasım tarihi itibarıyla bulunan toplam 488 milyar 945 milyon lira olan mevduatın 474 milyar 262 milyon lirası yurt içi yerleşik mudilere, 14 milyar 683 milyon lirası da yurt dışı yerleşik mudilere ait.

Yurt içi yerleşiklere ait 474,3 milyar lira tutarındaki toplam mevduatın 185 milyar 756 milyon lirası tasarruf mevduatı, 150 milyar 356 milyon lirası döviz tevdiat hesabı, 24 milyar 369 milyon lirası resmi kuruluşların mevduatı, 88 milyar 801 milyon lirası ticari ve diğer kuruluşların mevduatı, 20 milyar 241 milyon lirası da katılma

hesaplarından oluştu. Türkiye'de bankacılık sektöründe 1 milyon lira ve üzerinde hesabı bulunanların sayısı 29 bini yurtiçi yerleşiklere, bini de yurtdışı yerleşiklere ait olmak üzere toplam 30 bin mudi olarak belirlendi.

Türkiye'de bankacılık sektöründe 1 milyon lira ve üzerinde hesabı olan 30 bin mudi sayısı, toplam 488 milyar 945 milyon lira olan mevduatın 208 milyar 234 milyon lirasını yüzde 42,6 elinde bulunduruyor. Toplam mevduatın 31,4 milyar lirası 10 bin liraya kadar, 70,7 milyar lirası 10-50 bin lira arası, 105,3 milyar lirası 50-250 bin lira arası, 73,3 milyar lirası da 250 bin - 1 milyon lira arası olarak belirlendi.

Bankalarda hesabı olan mudilerin büyük bölümü tasarrufunu 1 aya kadar ve 1-3 ay arası olan kısa vadeli mevduat dilimlerinde değerlendirme yolunu seçti. Bülteneye göre, bankalarda yer alan mevduatın 77 milyar 384 milyon lirası vadesiz, 143 milyar 86 milyon lirası 1 aya kadar, 226 milyar 642 milyon lirası 1-3 ay arası, 17 milyar 136 milyon lirası 3-6 ay arası, 8 milyar 121 milyon lirası 6-12 ay arası, 16 milyar 577 milyon lirası da 1 yıl üzeri vadelerden oluştu.

Öte yandan bankaların toplam aktif yapısı 3 Kasım tarihi itibarıyla 581 milyar 941 milyon lirası Türk parası cinsinden, 216 milyar 471 milyon lirası da yabancı para cinsinden olmak üzere toplam 798 milyar 413 lira olarak saptandı.

OECD;

Ekonomik toparlanma ürkek

OECD Ekonomik Görünüm Raporu'nun Kasım versiyonunda Türkiye'nin bu yıl yüzde 6.5 küçüleceği, gelecek yıl yüzde 3.7, 2011'de ise yüzde 4.6 büyüyeceği belirtildi. ABD ekonomisinin bu yıl yüzde 2,5 daralacağını buna karşılık gelecek yıl yüzde 2,5, 2010'da ise yüzde 2,8 büyüyeceğini öngördü.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), Türkiye'nin 2011-2017 yılları arasında kaydedeceği yıllık ortalama yüzde 6.7'lik büyümeyle ülkeler arasında ilk sırada yer alacağı tahmininde bulundu. OECD Ekonomik Görünüm Raporu'nun Kasım güncellemesinde Türkiye'de bu yıl yüzde 6.5 küçülme görüleceği belirtildi.

Türk ekonomisi hakkında ise "Küresel toparlanma daha güçlü olur ve Türk ekonomisinin iyileşeceğine yönelik güven sürerse, yatırımlar hızlanabilir ve toplam talep daha güçlü bir şekilde artabilir. Aksi

yönde, makroekonomik politikanın güvenilirliğine ilişkin belirsizlikler yükselir ya da ekonominin uluslararası rekabet gücü zayıflarsa, toparlanma adımları yavaşlayabilir" denildi.

Raporda Türkiye'nin GSYİH'sında gelecek yıl yüzde 3.7, 2011'de ise yüzde 4.6 büyüme gerçekleşmesi öngörüldü. Raporun Türkiye ile ilgili bölümünde dört çeyrek süren küçülmenin güçlü bir gerisekmeyle 2009'un ikinci çeyreğinde sona erdiği belirtildi.

Raporda yer alan "Stilize edilmiş orta vadeli senaryonun makroeko-

nomik özeti" başlıklı bir tabloda OECD ülkelerinin 2011-2017 yılları arasındaki altı yıl için öngörülen yıllık büyüme oranları listelendi. Buna göre Türkiye sağlayacağı yıllık ortalama yüzde 6.7'lik büyüme oranıyla, tüm OECD ülkeleri arasında ilk sırada yer aldı. Yıllık ortalama kalkınma hızları itibarıyla ülkeler şöyle sıralandı:

1. Türkiye (yüzde 6.7)
2. Lüksemburg (yüzde 5)
3. Slovak Cumhuriyeti (yüzde 4.9)
4. Macaristan (yüzde 4.7)
5. Kore (yüzde 4.5)
6. Çek Cumhuriyeti (yüzde 4.1)

7. Avustralya (yüzde 3.9)
8. Meksika (yüzde 3.8)
9. Yunanistan (yüzde 3.6)
10. Norveç (yüzde 3.5)
11. Finlandiya (yüzde 3.2)
12. İngiltere, İrlanda (yüzde 3.1)
13. İsveç, İspanya (yüzde 3)
14. İzlanda (yüzde 2.9)
15. İsviçre, Polonya (yüzde 2.8)
16. ABD, OECD toplam (yüzde 2.6)
17. Avusturya (yüzde 2.5)
18. Yeni Zelanda (yüzde 2.3)
19. Kanada (yüzde 2.2)
20. Danimarka, Euro bölgesi (yüzde 2.1)
21. İtalya (yüzde 1.9)
22. Fransa, Belçika (yüzde 1.8),
23. Almanya (yüzde 1.6)
24. Hollanda (yüzde 2)
25. Portekiz (yüzde 1.4)
26. Japonya (yüzde 1.2)

Raporda şu uyarıda bulunuldu: “GSYİH artışının 2010 yılında yüzde 4’e yakın, 2011’de ise daha da fazla hızlanması tahmin ediliyor. Eğer küresel toparlanma daha güçlü olur ve Türk ekonomisinin iyileşeceğine yönelik güven sürerse, yatırımlar hızlanabilir ve toplam talep daha güçlü bir şekilde artabilir. Eğer aksi yönde, makroekonomik politikanın güvenilirliğine ilişkin belirsizlikler yükselir ya da ekonominin uluslararası rekabet gücü zayıflarsa, toparlanma adımları yavaşlayabilir.”

Raporda, ekonomi politikasını oluşturanların, reel faiz oranları ve risk priminde azalışa olanak sağlayan yatırımcı güveni iyileşmelerini korumaları gerektiği belirtildi. Bu bağlamda mali saydamlığı geliştirmenin kritik olduğu dile getirilirken “Planlanan Mali Kural, spesifik konsolidasyon önlemleriyle desteklenmelidir. İş aleminde rekabet gücünü artıran yapısal reformlar ekonominin performansının yukarı yönlü iyileşmesine yardımcı olacaktır” denildi. Raporda Türkiye ile ilgili yer alan saptamalar şöyle:

“-Türkiye’de enflasyon oranının 2011’de yüzde 5.4, 2017 yılında ise yüzde 4.6 olması bekleniyor. İşsizlik 2011 yılında yüzde 15, 2017’de ise yüzde 8.8 düzeyinde olacak. Uzun vadeli faiz oranlarının 2011 için yüzde 8.8, 2017 yılı için ise yüzde 9.4 oranında gerçekleşeceği senaryolandırılıyor

-Sermaye akışları kriz esnasında azaldı ancak küçük açık, ülkeye dönen Türk fonları tarafından kolaylıkla finanse edildi.

-Risk primi ve reel faiz oranlarındaki hızlı düşüş, toparlanmada güçlü destek konumunda. Merkez Bankası’nın faiz oranlarını Ekim 2008’de yüzde 19.75’den Ekim 2009’daki yüzde 9.25 oranına indirmesi, güçlenen yatırımcı güveni tarafından desteklendi. Sonuç olarak iç finansal koşullar önemli ölçüde iyileşti.

-Hükümet kâğıtlarının göstege kazançları 30 yıldan bu yana ilk kez Ağustos’ta tek haneli rakamlara düştü, Ekim’de ise daha da düşerek yüzde 8’lerin altına indi. Bankalar piyasa payı için rekabet ediyorlardı ve kredi oranlarını düşürmeye, rahat kredi koşulları oluşturmaya başladılar. Ticari ve hanehalkına yönelik krediler yavaş da olsa büyümeye başladı. Ancak iş âleminin yatırım kredileri için talebi kısmen zayıf durumda.

-Emek piyasasındaki gelişmeler özel tüketim için güçlü bir ‘karşı rüzgâr’ oluşturuyor. Toplam tarım dışı istihdam 2009’un ilk altı ayında yaklaşık yüzde 4 düştü, kayıtlı sanayi istihdamı ise yüzde 10 geriledi. Ortalama işsizlik oranı kentlerde yüzde 16’ya ulaştı. Sonuç olarak Aralık 2008 ve Haziran 2009 arasında iyileşme gösteren tüketici güveni, yazın hafifçe düştü. İş âlemi güveni de benzer görünüş sergiledi.

-Dış sipariş beklentileri Eylül ayında, küresel toparlanmaya ilişkin olumlu haberleri de yansıtarak iyileşme gösterdi fakat ihracatçılar dış piyasalarda rekabet kaybına uğradıklarını ve bu baskının TL’deki son değerlendirilmeyle birleştiğini belirtiyor.

-İmalat firmalarının çoğunluğu gelecek dönemdeki yatırımlarını azaltmayı planlıyor”

OECD raporunda, Türkiye’de makroekonomik politikaların kriz

döneminde destekleyici karakterde olduğu belirtildi. Maliye politikasının, uluslararası gözlemcilerce de onaylanan özel önlemler ve otomatik stabilizörlerin bileşkesi halinde ihtiyatlı bir teşvik “dozu” sağladığı bildirildi. Orta Vadeli Ekonomik Plan’ın yürürlüğe konulduğu, Mali Kural’ın ise konsolidasyonu desteklemek üzere 2010’da uygulamaya sokulacağı belirtilen raporda, “Maliye politikası çerçevesi güçlü ve enflasyon beklentileri çapaya bağlı kaldığı sürece daha az maliyetli olacak para politikası; çok yıllık dezenflasyon hedefini izlemeyi sürdürecektir” denildi.

Raporda, “Türkiye’nin uluslararası toparlanmadan tam yararlanabilmesi, ihracatçıların çekirdek AB piyasalarında, krizden önce ve kriz esnasında uğradıkları görülen piyasa payı kaybı nedeniyle, üstesinden gelinmesi gereken bir zorluk” uyarısı da yapıldı. Rekabeti yeniden tesis etmenin daha güçlü yatırım, istihdam yaratma ve tüketici güveni oluşturmada önemli olacağı belirtilen raporda, “Emek, sermaye, üretim ve altyapı piyasalarını küresel rekabet için daha destekleyici hale getiren yapısal reformlar ekonominin yukarı yönlü hareketinde performansı iyileştirir” denildi.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD), ABD ekonomisinin bu yıl yüzde 2,5 daralacağını buna karşılık gelecek yıl yüzde 2,5, 2010’da ise yüzde 2,8 büyüyeceğini öngördü. ABD’de işsizlik oranı

bu yılın son çeyreğinde yüzde 10’a çıkacak. Gelecek yıl işsizlik oranı yüzde 9,9, 2011 yılında ise yüzde 9,1 olacak. Enflasyon oranı ABD’de bu yıl yüzde 0,2 iken, gelecek yıl yüzde 1,4 yükselecek, 2011’de yüzde 1,2’ye inecek. Raporda, ABD ekonomisinin resesyondan aşama aşama çıktığı, üretimdeki düşüşün yaz mevsiminden bu yana durduğu belirtildi. Bankacılık sisteminde büyük iflaslar yaşanma riskinin azaltıldığı ancak finansal kayıpları dengelemek için özsermayenin yenilenmesine ihtiyaç duyulduğu ifade edilen raporda, konut sektöründe gözle görülür düzeltme hareketinin sürdüğü kaydedildi.

Raporda yer alan tahminlere göre, Japonya ekonomisi bu yıl yüzde 5,3 daralacak ancak gelecek yıl yüzde 1,8 ve 2011 yılında ise yüzde 2 büyüme kaydedecek. Ülkede işsizlik oranı bu yılın son çeyreğinde yüzde 5,7’ye çıkarken, gelecek yıl genelinde yüzde 5,6’ya ve bir sonraki yıl ise yüzde 5,4’e gerileyecek. Japonya’da deflasyon durumu devam edecek. Ülkede, bu yıl fiyatlarda yüzde 1,2, gelecek yıl yüzde 0,9 ve 2011’de yüzde 0,5 gerileme yaşanacak. Raporda, Japonya ekonomisinin, ihracatın da yardımıyla küresel krizde dibi gördüğünü ancak üretimin hala kapasitenin altında olduğu belirtildi. Hükümetin kamu harcamalarını artırma planının da yardımıyla büyümenin 2011’de yüzde 2’ye ulaşmasının

beklendiği, buna karşılık deflasyonun süreceği kaydedildi.

Avro bölgesinde bu yıl yüzde 4 daralma yaşanacağı tahminine yer verilen raporda, gelecek yıl ise büyümenin yüzde 0,9 ve yüzde 1,7’ye ulaşacağı bildirildi. Enflasyon oranı ise avro bölgesinde bu yıl yüzde 0,2, gelecek yıl yüzde 0,9 ve 2011 yılında ise yüzde 0,7 olacak. İşsizlik oranının avro bölgesinde bu yılın son çeyreğinde yüzde 9,9 olması beklenirken, gelecek yıl genelinde bu oranın yüzde 10,6’ya ve 2011 yılında ise yüzde 10,8’e çıkması bekleniyor. Raporda, finansal koşullardaki iyileşme, teşvik önlemleri ve ihracat talebinin istikrara kavuşmaya başlamasıyla birlikte avro bölgesinin keskin küçülmeden tahmin edilenden önce çıkacağı, ancak iyileşmenin aşama aşama olacağı vurgulandı.

OECD ülkeleri genelinde bu yıl yüzde 3,5 daralma yaşanacak. Haziran ayında yayımlanan ekonomik görünüm raporunda, OECD ülkelerinin bu yıl yüzde 4,1 küçüleceği tahmin edilmişti. Gelecek yıl ise örgüte üye ülkelerin yüzde 1,9 ve 2011 yılında ise yüzde 2,5 büyüme rakamlarına ulaşması bekleniyor. Tahminlere göre, örgüte üye ülkelerde bu yılın son çeyreğinde işsizlik oranı yüzde 8,8’e çıkacak. İşsizlik oranı gelecek yıl yüzde 9’a çıkarken, 2011 yılında yüzde 8,8’e gerileyecek. Enflasyon oranı ise OECD ülkeleri genelinde bu yıl yüzde 0,5, gelecek yıl yüzde 1,3 ve 2011 yılında yüzde 1,2 olacak.

İklim değişikliği kadınları daha fazla etkileyecek

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun (UNFPA) iklim değişikliğinin ele alındığı 2009 yılı raporunda, sürecin kadınlar üzerinde daha fazla etkili olacağına vurgu yapıldı. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu tahminlerine göre, halen 6 milyar 829 milyon olan dünya nüfusu 2050 yılında 9 milyar 150 milyonu bulacak. 74,8 milyon olan Türkiye nüfusu 2050 yılında 97,4 milyona yükselecek.

UNFPA'nın 2009 yılı dünya nüfusuna ilişkin "Değişen Dünyayla Yüzleşme: Kadınlar, Nüfus ve İklim" başlıklı Raporda, insanlığın bilinen tarihi boyunca iklimin değişim gösterdiği ancak önümüzdeki yüzyılda gerçekleşmesi muhtemel ölçüde bir değişikliğin asla ortaya çıkmadığı belirtildi.

Yakın zamanda meydana gelen iklim değişikliğinin öncelikle "insan faaliyetlerinden" kaynaklandığı kaydedilen raporda, "Bu etki neleri tükettiğimiz, ne tür enerji ürettiğimiz ve kullandığımız, nerede yaşa-

dığımız ve hatta kadınların ve erkeklerin hangi oranda eşit haklardan ve fırsatlardan yararlandıkları konularıyla yakından ilgilidir" denildi.

Raporda, iklim değişikliğinin insanlar üzerindeki etkisinin de karmaşık olduğu ifade edilerek, göç hareketlerine yol açtığı, geçim yollarını yok ettiği, ekonomileri bozduğu, kalkınmayı zayıflattığı ve cinsiyetler arasındaki eşitsizlikleri daha da kötüleştirdiği anlatıldı. Raporda özellikle iklim değişikliğinin kadınlar üzerindeki etkisine dikkat çekildi ve kadınların, erkek-

lerden daha farklı etkileneceğine vurgu yapıldı.

Bunun büyük ölçüde, kadınların birçok ülkede tarımsal işgücünün büyük çoğunluğunu oluşturması ve gelir getirici fırsatlara daha az erişime sahip olmalarından kaynaklandığı belirtildi. Kadınların ev idare ettiği ve aile üyelerinin bakımı sorumluluğunu aldığı hatırlatılan raporda, bu durumun genellikle hareket kabiliyetlerini sınırladığı ve aniden baş gösteren havaya bağlı felaketler karşısında savunmasızlıklarını artırdığı kaydedildi. Rapor da şu görüşlere yer verildi: "Kadın-

ların gelişmekte olan ülkelerde gıda üretimindeki önemli rolleri dikkate alındığında toplumsal cinsiyet, çiftçilik ve iklim değişikliği arasındaki yakın ilintinin, mevcut halinden daha fazla analizi gerektirdiği ortadadır.

Daha fazla yoksulluk yaşamaları, yaşamları üzerinde daha az iktidara sahip olmaları, ekonomik üretkenliklerinin daha az tanınır olması ve üreme, çocuk yetiştirme alanlarında omuzlarına binen oransız yük neticesinde kadınlar iklim değişikliğine bağlı ek güçlüklerle karşı karşıya kalmaktadırlar."

İklim değişikliğinin nedenleri ve etkilerinin ele alındığı rapora göre, yeryüzündeki sıcaklık son 100 yıl içinde 0,74 derece yükseldi. Kulağa fazla gelmeyen bu artış, gezegenin birçok ekosistemini tahrip ederek, insan refahı açısından önemli riskler oluşturdu. Birçok iklim bilimcinin öngördüğü biçimde yakın zamandaki eğilimlerin sürmesi veya hızlanması halinde ise yeryüzündeki sıcaklığın 2100 yılına kadar 4 ile 6 derece daha yükselmesi söz konusu olabilecek.

Bu yıl Doğu Avrupa ve Orta Asya ülkelerinin mercek altına alındığı raporda, dünyanın diğer bölgelerinde olduğu gibi söz konusu ülkelerin de kuraklık, sel, sıcaklık dalgalası ve orman yangınları gibi iklim değişikliğinden kaynaklanan olumsuz sonuçlara maruz kaldığı belirtildi.

Rapora göre, Avrupa ve Orta Asya'nın tamamında ortalama sıcaklıklar güneyde 0,5 dereceden kuzeyde (Sibirya) 1,6 dereceye kadar arttı. Yüzyılın ortalarına kadar toplamda 1,6 ile 2,6 derece arasında artışlar bekleniyor. Bölgenin ısınması en çok kuzeybatı Rusya'yı ve Balkanların, Kafkasların ve Orta Asya'nın büyük bölümünü etkiliyor. Güneydoğu Avrupa ve Orta Asya'daki birçok ülkede ciddi boyutlarda su sıkıntısı yaşanacağı tahmin ediliyor.

İklim değişikliğinin bölge ülkelerinde yarattığı sonuçlar arasında orman varlıklarının önemli oranda kaybı, ekosistemin bozulması ve insan nüfusu üzerinde sağlık tehditleri geliyor. Rusya'da sadece 2003 yılında yangınlar nedeniyle 20 milyon hektar orman kaybedildi.

İklim değişikliğinin, elde edilen kalkınma kazanımlarını geri çevirme potansiyeline de sahip olduğu ifade edilen raporda, "Söz konusu gerilemelerin iklime bağlı su kıtlığından, kuvvetli fırtınalardan, sulu tarım için buzullardaki erime suyunun kaybindan, kullanıma amade gıda miktarlarındaki değişimden ve olası sağlık krizlerinden kaynaklanması muhtemeldir" denildi.

Raporda, doğal afetlere bağlı muhtemel ekonomik kayıpların özellikle Kafkaslar ve Tacikistan gibi Orta Asya'nın bazı bölgeleri için "son derece ciddi boyutta" olduğu ifade

edildi. İklim değişikliğinin, dünya genelinde, hastalık örüntüleri üzerinde yaratacağı "epidemiolojik sonuçlar" özellikle sağlıksızlık karşısında savunmasızlığın devam ettiği gelişmekte olan ülkelerde son derece şiddetli olacağı, vektörle bulaşan hastalıkların ortaya çıkış sıklığının artacağı kaydedildi.

Geçmişte Avrupa kıtasında ortadan kaldırılan sıtma ve diğer hastalıklara bağlı vakaların Ermenistan ve Orta Asya'da şimdiden görülmeye başladığı belirtilen raporda, polen alerjilerinden rahatsız kişilerin sayısının artmasının beklendiği ifade edildi. Raporda, Aral Denizi'nin küçülmesi, bölgesel bir sağlık krizine yol açacak dramatik boyutlardaki çevresel bozulmaya örnek gösterildi. Buna göre, Aral Denizi bölgesindeki tüberküloz, hepatit ve solunum yolları ve ishale bağlı hastalıklar gibi vakaların görülme oranı ve tekrarlama sıklığı eski Sovyetler Birliği ülkelerinin tamamı arasında en yükseklerde yer alıyor ve ulusal ortalamaların oldukça üstünde bulunuyor. Kalp rahatsızlıkları, farklı kanser türleri, böbrek rahatsızlıkları, hipertansiyon ve solunumla ilgili hastalıklar gibi kronik sağlık sorunlarının yükselen oranları da bölgedeki çevresel yıkımla ilişkilendiriliyor. Anemi oranları son 20 yılda sürekli artıyor. Bölgede, benzer biçimde, 20 yılı aşkın bir süredir üreme sistemi hastalıklarında yüksek oranlar gözleniyor.

Rapora göre, değişen iklim şartları neticesinde sele maruz kalmış, kurak ya da yaşanması zor ortamların terk edilmesiyle büyük ölçekli nüfus hareketlerinin yoğunlaşması muhtemel görünüyor. Deniz seviyesinin altındaki kıyı bölgelerinde yaşayan milyonlarca insanın, deniz seviyelerinin birçok iklim uzmanının öngördüğü şekilde yükselmesi halinde evlerini terk etmeleri gerekebilecek. Uzun süreli ve şiddetli kuraklık neticesinde daha fazla sayıda çiftçinin, yeni geçim yolları bulmak için, kırsal alanlardan kent sel alanlara göç etmeleri söz konusu olabilecektir.

İnsanları göçe veya sığınma talebi ne iten nedenlerin karmaşık yapıda olduğu ve bu durum iklim değişikliğinin göç olaylarının geleceğini nasıl etkileyeceği konusunda tahmin yürütmeyi zorlaştırdığı kaydedilen raporda, "İklim değişikliği, her şeye rağmen, gelecekte yaşanacak nüfus hareketlerini şekillendirecek temel kuvvetlerden biri olarak gözükmektedir" denildi.

Raporda, hükümetlerin zaten zorluklarla dolu olan kalkınma hamleleri, yoksulluğu azaltma çabaları, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimi sağlama ve toplumsal cinsiyet eşitliğini gerçekleştirme faaliyetlerinin üzerine iklim değişikliğinin getirebileceği baskı kaynaklarına karşı erken davranarak gerekli hazırlıkları yapmaları gerektiği ifade edildi.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) tahminlerine göre, 2009 yılı nüfusu 6 milyar 829,4 milyon oldu. Dünya nüfusu, 2050 yılında 9 milyar 150 milyonu bulacak. Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) verilerine göre, 2009 yılında nüfusu 1 milyar 198 milyon olan Hindistan, 415,8 milyonluk artışla 1 milyar 613,8 milyona ulaşacak ve şu anda kendisinden 147,8 milyon daha fazla nüfusa sahip Çin'in 196,8 milyon önüne geçecek.

Bu dönemde Pakistan 154,4, Nijerya 134,4, Etiyopya 91, ABD 89,2, Kongo

Demokratik Cumhuriyeti 81,5, Çin 71,2 milyon artacak. Türkiye nüfusu ise 74,8 milyondan 22,6 milyonluk artışla 97,4 milyona yükselecek.

Halen Türkiye nüfusundan az bir nüfusa sahip olan Kongo Demokratik Cumhuriyeti nüfusta Türkiye'yi geçerken, Almanya geride kalacak. Bu dönemde, büyük nüfuslu ülkelerden Japonya'da 25,5, Rusya'da 24,8 ve Almanya'da 11,7 milyonluk nüfus azalması olacak. ABD, 89,2 milyonla gelişmiş ülkeler içindeki en yüksek nüfus artışlarından birini gerçekleştirerek nüfusunu 314,7 milyondan 403,9 milyona çıkaracak ve üçüncülükteki yerini koruyacak. Halen altıncı sırada yer alan Pakistan, 335,2 milyonluk nüfusla dördüncü sıraya yükselirken, dördüncü sıradaki En-

donezya altıncı olacak. 2009 itibarıyla 154,7 milyon nüfuslu Nijerya ise 2050'de 289,1 milyonluk nüfusuyla dünyada 5. büyük ülke olacak.

Şu anda 17'inci sırada yer alan Türkiye, 22,6 milyonluk nüfus artışına rağmen, Almanya'yı geride bırakacak, ancak Kongo Demokratik Cumhuriyeti ile Tanzanya'ya geçilmekten kurtulamayacak ve 18'inci sıraya inecek.

2005-2010 döneminde nüfus artış hızı ve şehirleşme oranı değerlendirildiğinde ise nüfusun daha az gelişmiş ülkelerde daha hızlı arttığı bir kez daha görülüyor. BM Nüfus Fonuna göre, nüfus artış hızı bu dönemde dünya toplamında yüzde

1,2, çok gelişmiş ülkelerde yüzde 0,3, az gelişmiş ülkelerde yüzde 1,4 ve daha az gelişmiş ülkelerde yüzde 2,3 olacak.

2009 itibarıyla şehirleşme oranı dünya genelinde yüzde 50, çok gelişmiş ülkelerde yüzde 75, az gelişmiş ülkelerde yüzde 45 ve en az gelişmiş ülkelerde yüzde 29 düzeyinde bulunuyor.

Şehirleşme oranı kıtalara göre değerlendirildiğinde de bu oran Afrika'da yüzde 40, Arap ülkelerinde yüzde 56, Asya'da yüzde 42, Avrupa'da yüzde 72, Latin

Amerika ve Karayipler'de yüzde 79, Kuzey Amerika'da yüzde 82 ve Okyanusya'da yüzde 71 olarak hesaplanıyor.

Ülkeler	2009 Nüfusu (Milyon)	2050 Nüfus Tahmini (Milyon)	2009-2050 Değişim (Milyon)
1- Hindistan	1198,0	1613,8	415,8
2- Çin	1345,8	1417,0	71,2
3- ABD	314,7	403,9	89,2
4- Pakistan	180,8	335,2	154,4
5- Nijerya	154,7	289,1	134,4
6- Endonezya	230,0	288,1	58,1
7- Bangladeş	162,2	222,5	60,3
8- Brezilya	193,7	218,5	24,8
9- Etiyopya	82,8	173,8	91,0
10-Kongo Dem.Cum.	66,0	147,5	81,5
11-Filipinler	92,0	146,2	54,2
12-Mısır	83,0	129,5	46,5
13-Meksika	109,6	129,0	19,4
14-Rusya	140,9	116,1	-24,8
15-Vietnam	88,1	111,7	23,6
16-Tanzanya	43,7	109,5	65,8
17-Japonya	127,2	101,7	-25,5
18-Türkiye	74,8	97,4	22,6
19-İran	74,2	97,0	22,8
20-Uganda	32,7	91,3	58,6
21-Kenya	39,8	85,4	45,6
22-Sudan	42,3	75,9	33,6
23-Afganistan	28,2	73,9	45,7
24-Tayland	67,8	73,4	5,6
25-İngiltere	61,6	72,4	10,8
26-Almanya	82,2	70,5	-11,7
27-Fransa	62,3	67,7	5,4
28-İrak	30,7	64,0	33,3
29-Myanmar	50,0	63,4	13,4
30-Kolombiya	45,7	62,9	17,2
31-Nijer	15,3	58,2	43,1
32-İtalya	59,9	57,1	-2,8
33-Güney Afrika	50,1	56,8	16,7
34-Yemen	23,6	53,7	30,1
35-İspanya	44,9	51,3	6,4
36-Arjantin	40,3	50,9	10,6

AB Komisyonu'ndan Türk ekonomisine övgü

Avrupa Birliği Komisyonu, küresel krizde Türkiye'nin kapsamlı bir finansal kriz yaşamadığını, yaşanan likidite darlığına rağmen Türkiye'nin rahat bir pozisyonda bulunduğunu açıkladı.

AB Komisyonu, Türkiye'nin 2002 yılından itibaren bankacılık ve mali sektörde hayata geçirdiği reformlar sayesinde, küresel krizde şu ana kadar kapsamlı bir finansal kriz yaşamadığını bildirdi.

AB Komisyonu'nun aday ve potansiyel aday ülkelerin ekonomik kriterlerde AB'ye uyumunu inceleyen raporunda, "Son birkaç yıldır Türkiye güçlü bir istikrar programını başarıyla uyguladı. Bankacılık, kamu işletmelerinin yeniden yapılandırılması, özelleştirme, eğitim ve enerji dahil olmak üzere kilit alan-

larda yapılan derin yapısal reformlar Türk ekonomisine esneklik kazandırdı. Süren küresel kriz Türkiye'de reel ekonomiyi ciddi şekilde etkilese de düzenleme ve denetlemeyle ilgili daha önceki reformlar etkisini gösterdi ve şu ana kadar tam kapsamlı bir finansal kriz yaşanmadı" denildi.

Küresel krizle birlikte "küresel likidite darlığına rağmen Türkiye'nin uluslararası sermaye piyasalarına yeterli erişime ve dış borç yükümlülüklerini rahat bir şekilde karşılamaya devam ettiği" vurgulanan raporda, ekonomideki daralmaya

rağmen özel sektörün de beklenenden daha iyi bir performans göstererek dış borçlarını başarıyla döndürebildiğine dikkat çekildi.

Raporda, "Net hata ve noksan kaleminden Türkiye'ye giren 10 milyar avro, dış borçlanma ihtiyacının büyük bir kısmını karşıladı. Net hata ve noksan kalemi, hükümetin 2008 yılı sonunda çıkardığı yasal düzenlemeyle, büyük ölçüde dışarıdaki sermayelerin ülkeye geri getirilmesini yansıtıyor" tespiti yapıldı.

Mali sektörün güçlü ifadelerle övüldüğü raporda şu ifadelere yer verildi: "Bankacılık sektörü, büyük

ölçüde önceki yıllarda düzenleme ve denetleme çerçevesinde sağlanan iyileştirmeler nedeniyle küresel finansal krize kayda değer bir direnç gösterdi. Mali sektörün risklilik oranları sağlam kalmayı sürdürdü. sektör Merkez Bankası'nın likiditeye yönelik önlemleriyle kredi sınıflaması ve provizyon zorunluluğu gibi düzenlemelerin gevşetilmesinden faydalandı.

Sermaye yeterlilik oranı 2009 ortasında yüzde 18 gibi, AB'nin yüzde 12 olan yasal sınırının hayli üzerinde, güçlü bir düzeyde kaldı. Geri dönmeyen kredilerin oranı bir yıl önceki yüzde 3 seviyesinden küçük bir artışla 2009 ortasında yüzde 4,9'a çıktı. Düzenleyici kuruluşun stres testi, sektörün sağlam olduğunu ve yeni tehditlere iyi direneceğini gösteriyor."

Türkiye'nin "sert ekonomik daralmaya rağmen makroekonomik istikrar sınavından büyük ölçüde başarıyla çıktığı" kaydedilen raporda, "kriz piyasa mekanizmalarının işleyişini felç etmedi ve Türkiye

işleyen piyasa ekonomisi olmayı sürdürdü" değerlendirmesi yapıldı.

"Sağlanan bazı iyileşmelere rağmen Türkiye'de eğitim kalitesinin önemli bir sorun olmayı sürdürdüğü" belirtilen raporda, "8 yıllık zorunlu eğitime kaydolma oranı yüzde 10'a yakın artarak yüzde 97'nin üzerine çıktı. Liselere kaydolma oranı yüzde 56'dan yüzde 58'e ulaştı. Üniversitelere kayıt oranı da yüzde 19'dan yüzde 20'ye çıkarsa da uluslararası standartlara göre düşük kaldı. Yetersiz eğitim ve öğretimden kaynaklanan istihdam piyasasındaki arz ve talep dengesizliğini düzeltmek yolunda az ilerleme sağlandı" ifadeleri kullanıldı.

AB Komisyonu raporunda, 2007 yılında toplam ihracatının yüzde 56'sını AB pazarına yapan Türkiye'nin geçen yıl doğusundaki ve güneyindeki ülkelerin payını artırarak bu oranı yüzde 48'e düşürdüğü vurgulandı. "Bunun sonucunda Türkiye AB pazarına daha az bağımlı hale geldi ve ticaretini diğer komşularıyla çeşitlendirdi" denilen raporda, geçen yıl yüzde 75 olan Türkiye'ye doğrudan yabancı sermaye yatırımlarındaki AB payının bu yılın ilk 5 ayında yüzde 88'e yükselmesinin AB ve Türkiye arasındaki "karşılıklı güçlü ekonomik bağımlılığı gösterdiği" belirtildi.

Dünya Ekonomisi

Doların geleceği tartışılıyor

Küresel ticaretin para birimi olarak uzun yıllardır etkinliğini sürdüren doların tahtı sallanmaya başladı. Son olarak IMF istikrarlı küresel para biriminin artık zorunluluk haline geldiğini açıkladı.

Uluslararası Para Fonu (IMF) Başkanı Dominique Strauss-Kahn, daha istikrarlı küresel para birimi zorunluluğunun, dünyanın daha uzun süre tek ülke tarafından basılan para birimine dayanamayacağı anlamını taşıdığını söyledi.

Strauss-Kahn, yeni küresel para biriminin Special Drawing Right'dan (IMF'nin kullandığı Özel Çekme Hakkı-SDR) türeyebileceğini ifade ederek, bunun bir sepet olabileceğini, küreselleşen dünyada yerel bir çözüm düşünülmemeyeceğini belirtti. Çin'in para

birimi konusuna da değinen IMF Başkanı Strauss-Kahn, Çin'in iç talebini artırarak ekonomiyi yeniden dengeye kavuşturma politikasının bir parçası olarak daha güçlü yuana ihtiyacı olduğuna işaret etti. Çin, para birimi yuanın değerini, önceki 3 yılda yüzde 21 yükseliş yaşamasının ardından ihracatçılarına yardımcı olabilmek için 2008 yılı temmuz ayından bu yana 6,83 dolarda sabitledi.

IMF'de, yuanın, değerinin altında olduğuna inanıldığını, bunun sadece küresel ekonominin değil Çin'in de sorunu olduğunu belir-

ten Strauss-Kahn, değerinin altında para biriminin ekonomik bozulma ürettiğini ifade etti.

ABD Merkez Bankası (Fed) Başkanı Ben Bernanke, merkez bankasının görevi olan istihdam büyümesi ve fiyat istikrarının gözetilmesi adına, dolardaki değer kaybını izlediklerini söyledi.

Doların değeri hakkında çok seyreker yorum yapan Bernanke, doların şu andaki zayıflığı ve enflasyon riskleri arasında bağlantı kurdu. ABD'de enflasyonu dizginleyen başka faktörlerin de olduğunu belirten Bernanke, Fed'in faizleri

şu andaki alışılmadık düşük seviyelerde "bir süre daha" tutabileceği ifadesini yineledi.

Bernanke, Economic Club of New York'taki konuşmasında, "Doların değerindeki değişikliklerin etkilerini dikkatle izliyoruz. Takip ettiğimiz politikaları, ikili görevimiz olan azami istihdam ve fiyat istikrarı çerçevesinde ortaya çıkabilecek risklerden koruyacak şekilde oluşturmaya devam edeceğiz" dedi.

Fed'in doların değerini yükseltmesi için faizleri yükseltmesi gerekecek, ancak faizlerin yükseltilmesi ekonomide toparlanmayı zede-

ye- bilir. Fed yetkilileri doların değerine ilişkin konularda genellikle söz hakkını ABD Hazine Bakan-

lığı'na bırakıyorlar Bernanke'nin açıklamalarının ardından dolar yen karşısında kayıplarını azaltırken, euro karşısında da değer kazandı.

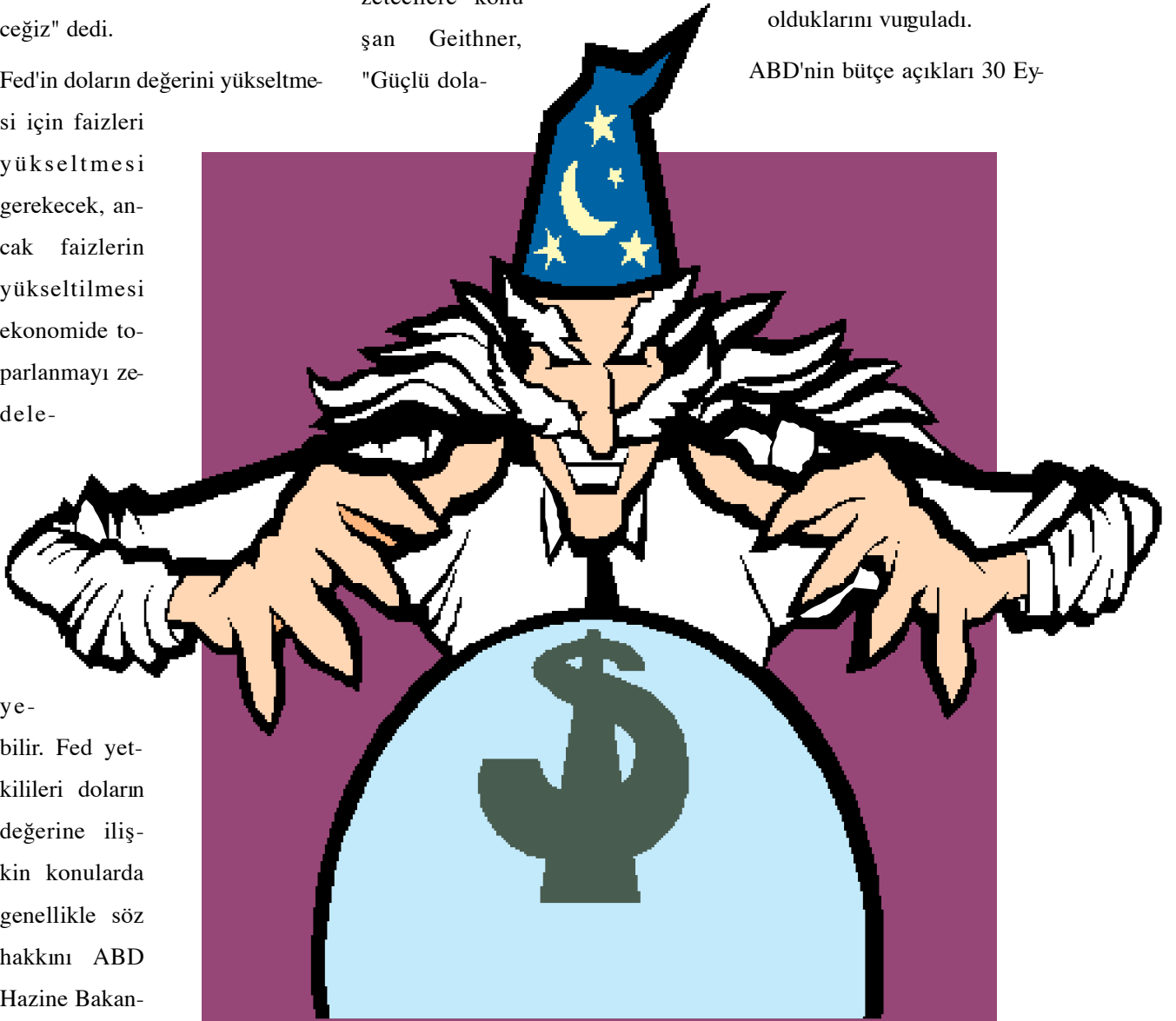
ABD Hazine Bakanı Timothy Geithner, doların gücünün korunması gerektiğine kuvvetle inandığını belirtti ve ABD'nin bütçe açığını aşağı çekmek konusunda kararlı olduğunu söyledi.

Japonya ziyareti sırasında gazetecilere konuşan Geithner, "Güçlü dola-

rın muhafaza edilmesinin ABD ve ABD'nin ekonomik sağlığı için çok önemli olduğuna içtenlikle inanıyorum" dedi. Bölgenin büyük ölçüde ihracata dayalı ekonomileri için doların son dönemdeki değer kaybı ciddi bir kaygı nedeni oldu. Geithner, yatırımcıların ABD'nin ekonomik politikalarına duyduğu güveni koruyabilmeleri

için ABD'de çok çaba gösterilmesi gerektiğinin farkında olduklarını vurguladı.

ABD'nin bütçe açıkları 30 Ey-

lül'de sona eren mali yılda 1.4 trilyon dolarlık rekor seviyeye ulaştı ve bu yıl için yapılan tahminlerde de benzer bir rakamdan söz ediliyor.

Almanya ekonomisi üçüncü çeyrekte yüzde 0,7, Fransa ekonomisi de yüzde 0,3 büyüdü. Almanya Federal İstatistik Bürosu (FSO), ihracattaki düzelmeye yardımcı olarak Alman ekonomisinin Temmuz-Eylül döneminde yüzde 0,7 büyüdüğünü açıkladı. Avrupa'nın en büyük ekonomisi Almanya'nın ikinci çeyrekte yüzde 0,3 olarak açıklanan büyümesi ise yüzde 0,4 olarak revize edildi.

Almanya ikinci çeyrekte resesyondan çıkmıştı. FSO'un açıklamasında, "İkinci çeyrekte ekonomide gözlenen hafif yukarı yönlü eğilimin devam ettiği görülüyor" denildi. Üçüncü çeyrekteki büyümenin en önemli unsurunun ihracat olduğu, ayrıca inşaat ve ekipman yatırımının büyümeyle etkileşimi, ancak tüketici harcamalarının azaldığı belirtildi.

Küresel ekonomik kriz nedeniyle ihracatı düşüştüğü için geçen yıl resesyona giren Almanya'da, son aylarda yabancı talebinin artmasıyla sanayi malları siparişleri arttı ve güven düzeldi. Alman hükümeti,

bu yıl yüzde 5 daralması beklenen ekonominin gelecek yıl yüzde 1,2 büyüyeceğini tahmin ediyor.

Bu arada Fransa ekonomisi üçüncü çeyrekte yüzde 0,3 büyüdü. Ekonomi Bakanı Christine Lagarde, yaptığı açıklamada, "Üçüncü çeyrekte Fransa ekonomisi olumlu, ekonomi yüzde 0,3 büyüdü" dedi. Lagarde, Fransız ekonomisinin bu yıl daralacağını, ancak 2010 yılına canlanmayla gireceğini ifade etti. Fransa, ikinci çeyrekte resesyondan çıkmıştı.

Gelişmiş ve gelişmekte olan 20 ülkenin maliye bakanları, ekonomide iyileşmeden emin olana kadar teşvik önlemlerinin sürdürülmesine karar verdi. G20 Maliye Bakanları toplantısının ardından yapılan açıklamada, iyileşmenin "istikrarsız" olduğu, hala desteğe dayandığını ve işsizliğin temel endişe konusu olduğu bildirildi.

Açıklamada, küresel ekonomi ve finans sisteminin sağlığını düzeltmek için ekonomik iyileşmeden emin olana kadar desteklerin devamı konusunda anlaşıldığı kaydedildi.

ABD Hazine Bakanı Tim Geithner da toplantı sonrasında yaptığı açıklamada, büyümenin hakim politika olarak kalması konusunda ge-

niş bir konsensus olduğunu ifade etti.

ABD'de açıklanan istihdama ilişkin verilerin, işsizliğin 26 yılın en yüksek seviyesinde olduğunu gösterdiğini ifade eden Geithner, bunun da hala zor bir ekonomik çevrede bulunulduğunu gösterdiğini söyledi. Geithner, "Eğer frenlere çok hızlı basarsak, ekonomiyi ve finans sistemini zayıflatırız, işsizlik artar, iş hayatında daha fazla sorun yaşanır, bütçe açıkları artar ve krizin faturası daha fazla olur" dedi.

Toplantının ev sahipliğini yapan İngiltere Maliye Bakanı Alistair Darling de küresel ekonomide iyileşmeden emin olana kadar desteklerin devamı konusunda anlaşmalarını kaydetti. Darling, ekonomik gerileme tehlikesi geri çekilse de acil destekleri çekmek için çok erken olduğunu belirtti.

Toplantıda, İngiltere önderliğindeki grup, banka kurtarmaları için bir fon kurulmasını önerirken, bu öneri karışık tepkilerle karşılaştı. G20, Arjantin, Avustralya, Brezilya, İngiltere, Kanada, Çin, Fransa, Almanya, Hindistan, Endonezya, İtalya, Japonya, Meksika, Rusya, Suudi Arabistan, Güney Afrika, Güney Kore, Türkiye, ABD ve Avrupa Birliği temsilcisinden oluşuyor.

Enflasyon beklentileri aştı

Kasım ayında Üretici Fiyatları Genel Endeksinde bir önceki aya göre yüzde 1,29, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 5,24, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 1,15 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 1,37 artış gerçekleşti. Aylık değişim tarım sektöründe yüzde 2,14, sanayi sektöründe ise yüzde 1,10 olarak gerçekleşti. ÜFE sonuçları sanayinin alt sektörleri bazında değerlendirildiğinde en yüksek aylık artış yüzde 6,95 ile kok kömürü, rafine edilmiş petrol ürünleri alt sektöründe yaşandı. Endekste kapsanan 364 maddenin ortalama fiyatlarında artış gerçekleşti.

Kasım ayında Tüketici Fiyatları Genel Endeksi bir önceki aya göre yüzde 1,27, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 5,96, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 5,53 ve oniki aylık ortalamalara göre yüzde 6,53 artış gerçekleşti. Ana harcama grupları itibarıyla bir ay önceye göre en yüksek artış yüzde 4,55 ile giyim ve ayakkabı grubunda yaşandı. Bir önceki yılın aynı ayına göre TÜFE'de en yüksek artış ise yüzde 20,96 ile alkollü içecekler ve tütün grubunda oluştu. Endekste kapsanan 449 maddeden 254 maddenin ortalama fiyatlarında artış yaşandı.

ÜFE	KASIM 2009 (2003=100)	KASIM 2008 (2003=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,29	-0,03
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	5,24	12,08
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	1,15	12,25
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	1,37	12,56

TÜFE	KASIM 2009 (2003=100)	KASIM 2008 (2003=100)
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	1,27	0,83
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	5,96	10,52
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	5,53	10,76
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	6,953	10,31

		2009											2008
		Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
ÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,23	1,17	0,29	0,65	-0,05	0,94	-0,71	0,42	0,62	0,28	1,29	-3,54
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,23	1,40	1,70	2,35	2,30	3,27	2,54	2,97	3,60	3,90	5,24	8,11
TÜFE	Bir önceki aya göre değişim	0,29	-0,34	1,10	0,02	0,64	0,11	0,25	-0,30	0,39	2,41	1,27	-0,41
	Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim	0,29	-0,06	1,05	1,07	1,71	1,83	2,08	1,78	2,18	4,64	5,96	10,06

Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri

Bütçe Gelirleri Kümülatif Gerçekleşmeleri	Ocak - Ekim (Milyon YTL)			2009 Yılı Bütçe Hedefi
	2008	2009	Artış (yüzde)	
Genel Bütçe Gelirleri	170.977	169.980	-0.58	242.957
Vergi Gelirleri	140.321	139.163	-0.82	202.089
Gelir, Kar ve Ser. Kazanç üzerinden Alınan Vergiler	44.272	44.266	-0.01	65.401
Gelir Vergisi	31.806	32.112	0.96	45.253
Gelir Vergisi Tevkifatı	28.958	29.159	0.69	
Kurumlar Vergisi	12.465	12.154	-2.49	20.148
KVK Göre Alınan Geçici Vergi	11.763	11.566	-1.67	
Mülkiyet Üzerinden Alınan Vergiler	3.810	4.270	12.0	4.822
Motorlu Taşıtlar Vergisi	3.714	4.154	11.8	4.700
Dahilde Mal ve Hizmetlerden Alınan Vergiler	56.478	60.036	6.29	79.065
Dahilde Alınan KDV	14.267	17.173	20.3	19.974
Özel Tüketim Vergisi	35.015	35.494	1.36	49.376
Banka ve Sigorta Muameleleri Vergileri	3.063	3.468	13.2	4.100
Dış Ticarettten Alınan Vergiler	28.218	22.988	-18.5	42.053
İthalde Alınan KDV	25.811	20.933	-18.8	38.500
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	6.662	8.942	34.2	7.362
Harcamalar	180.655	218.600	21.0	259.156

EKONOMİK VERİLER

	2008	2007	2006	2005	2004	2003
GSYH (Cari fiyatlarla milyon YTL)	950.144	843.178	758.391	648.932	559.033	454.781
GSYH (milyon/dolar)	741.792	658.786	526.429	481.497	390.387	304.901
GSYH (Değişim Hızı sabit fiyatlarla %)	1.1	4.7	6.9	8.4	9.4	5.3
Kişibaşına GSMH (ABD Doları)	10.436	9.33	6.477	5.008	4.172	3.383
Sanayi Üretim Endeksi (2005=100)	114.3	115.3	107.8	100		
Toplam İhracat (milyon/dolar)	131.966	107.272	85.535	73.476	63.167	47.253
Toplam ithalat (milyon/dolar)	201.960	170.062	139.576	116.774	97.540	69.340
Dış Ticaret Dengesi (milyon/dolar)	-69.994	-62.791	-54.041	-43.298	-34.373	-22.087
İhracatın İthalatı Karşılama Oranı %	65.3	63.1	61.3	62.9	64.8	68.1
İşsizlik Oranı (%)	13.6	10.6	9.9	10.3	10.3	10.5
Kamu Net Borç Stoku (milyon YTL)	271.460	248.312	258.191	270.275	274.195	250.593
İç Borç Stoku (milyon YTL)	261.000	255.310	251.470	244.782	224.483	194.387
Dış Borç Stoku (milyon/dolar)	150.766	133.452	108.322	98.815	102.938	96.214
Merkezi Yönetim Borç Stoku (milyon YTL)	348.180	333.485	345.050	331.520	316.528	282.807
Cari İşlemler Dengesi (milyon/dolar)	-41.416	-38.219	-32.051	-22.088	-14.431	-8.036

(Bin YTL)	2009		2008		2007
	13 Kasım	6 Kasım	27 Aralık	7 Kasım	28 Aralık
Emisyon	37.580.155	36.760.468	32.724.754	32.687.662	27.943.811
Para Arzı					
- M1	97.278.717	94.622.803	83.380.932	82.794.310	77.674.822
- M2	472.323.696	471.892.445	434.205.424	415.184.705	345.028.428
- M3	500.576.590	500.448.249	458.383.776	441.117.351	370.077.665
Yurtiçi Kaynaklı YTL Mevduat	285.956.108	283.858.698	268.802.517	253.030.927	209.845.693
- Vadeli Tasarruf	191.078.410	191.109.031	184.492.538	176.370.170	144.025.106
- Vadesiz Tasarruf	18.655.616	18.337.525	15.593.007	15.670.674	13.502.656
- Vadeli Ticari	44.185.140	45.151.873	39.693.690	37.486.945	27.046.729
- Vadesiz Ticari	13.526.511	12.209.022	11.511.475	10.557.005	13.150.172
- Resmi Mevduat	18.510.431	17.051.247	17.511.807	12.946.133	12.121.030
Kredi Stoku	291.882.755	290.323.775	278.395.523	281.068.242	222.832.596
- Tüm Banka Kredileri	291.882.755	290.323.775	278.395.523	281.068.242	222.832.596
- M.B. Kredileri	0	0	0	0	0
Bank. El. Tah. ve Bono	225.727.506	226.583.158	171.774.890	167.874.092	148.075.355

Mevzuat Değişiklikleri

- 03.11.2009** - Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Piyasa Gözetimi ve Denetimi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 12.11.2009** - Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik
- 14.11.2009** - Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği (Sıra No: 392)
- İşverenlere Verilen Devlet Yardımı, Teşvik ve Desteklerde Sosyal Güvenlik Kurumundan Alınacak Borcu Yoktur Belgesinin Düzenlenmesine İlişkin Usul ve Esaslara Dair Tebliğde Değişiklik Yapılması Hakkında Tebliğ
- Yatırım Fonlarına İlişkin Esaslar Tebliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: VII, No: 38)
- 19.11.2009** - 2009/15565 Kamu Alacakları İçin Uygulanan Gecikme Zammı Oranının Yeniden Belirlenmesine İlişkin Karar
- 20.11.2009** - Kaydileştirilen Sermaye Piyasası Araçlarına İlişkin Kayıtların Tutulmasının Usul ve Esasları Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: IV, No: 46)
- 24.11.2009** - Sermaye Piyasası Mevzuatı Çerçevesinde Gayrimenkul Değerleme Hizmeti Verecek Şirketler ile Bu Şirketlerin Kurulca Listeye Alınmalarına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: VIII, No: 64)
- 25.11.2009** - Borçlanma Araçlarının Kurul Kaydına Alınması ve Satışına İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: II, No: 23)
- 26.11.2009** - 5924 Sayıştay Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

(Mükerrer)

Vergi Takvimi

- 01.12.2009** - Ekim 2009 Dönemine Ait Haberleşme Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Veraset ve İntikal Vergisi 2. Taksit Ödemesi
 - 2009 Yılı Çevre Temizlik Vergisinin (İşyeri ve Diğer Şekilde Kullanılan Binalar ile Su İhtiyacını Belediyece Tesis Edilmiş Su Şebekesi Haricinden Karşılamanın İçin) 2. Taksit Ödemesi
 - 2009 Yılı Emlak Vergisi 2. Taksit Ödemesi
 - SSK (Ekim 2009) Sigorta Primlerinin Ödemesi
 - Bağ-Kur Sigortalılarının Kasım 2009 Sigorta Primi ve Sağlık Sigorta Primlerinin Ödemesi
 - Yıllık Gelir Vergisi Beyannamelerinde, Toplam Gelir İçindeki Zirai Kazançları % 75 ve Daha Yüksek Oranda Olanlar İçin 1. Taksit Ödemesi
- 07.12.2009** - Kasım 2009 Dönemi Çeklere Ait Değerli Kağıtlar Vergisi Bildirimi ve Ödemesi
 - Ekim 2009 Dönemine Ait Mal ve Hizmet Alımlarına İlişkin Bildirim Formu(Form Ba)
 - Ekim 2009 Dönemine Ait Mal ve Hizmet Satışlarına İlişkin Bildirim Formu(Form Bs)
- 09.12.2009** - 15-30 Kasım Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde.Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödemesi
- 10.12.2009** - 15-30 Kasım Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- 15.12.2009** - Kasım 2009 Dönemine Ait Kolalı Gazoz, Alkollü İçecekler ve Tütün Mamullerine İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Dayanımlı Tüketim ve Diğer Mallara İlişkin Özel Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Motorlu Taşıt Araçlarına İlişkin Özel Tüketim Vergisinin (Tescile Tabi Olmayanlar) Beyanı ve Ödemesi
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Özel İletişim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu Kesintisi Bildirimi ve Ödemesi
- 21.12.2009** - Kasım 2009 Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin EK:4 No.lu ÖTV Bildirim Formu
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Kolalı Gazozlara İlişkin EK:7 No.lu ÖTV Bildirim Formu
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Alkollü İçeceklerle İlişkin EK:8 No.lu ÖTV Bildirim Formu
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Tütün Mamullerine İlişkin EK:9 No.lu ÖTV Bildirim Formu
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Dayanımlı Tüketim ve Diğer Mallarına İlişkin EK:10 No.lu ÖTV Bildirim Formu
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Yarışma ve Çekilişlerle Futbol Müsabakalarına ve At Yarışlarına Ait Müşterek Bahislerle İlgili İntikal Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Şans Oyunları Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Kasım 2009 Dönemine Ait İlan ve Reklam Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Müşterek Bahislere İlişkin Eğlence Vergisinin Beyanı ve Ödemesi ile Diğer Eğlence Vergilerine İlişkin Eğlence Vergisinin Ödenmesi
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Yangın Sigortası Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
- 23.12.2009** - Kasım 2009 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajının Muhtasar Beyanname ile Beyanı
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Kurumlar Vergisi Stopajının Muhtasar Beyanname ile Beyanı
 - Kasım 2009 Dönemine Ait İstihkaktan Kesinti Suretiyle Tahsil Edilen Damga Vergisi ile Sürekli Mükellefiyeti Bulunanlar İçin Makbuz Karşılığı Ödenmesi Gereken Damga Vergisinin Beyanı
- 24.12.2009** - Kasım 2009 Dönemine Ait Katma Değer Vergisinin Beyanı
 - 1-15 Aralık Dönemine Ait Noterlerce Yap. Makbuz Karşılığı Öde.Ait Bildirimlerin Verilmesi ve Ödemesi
- 25.12.2009** - 1-15 Aralık Dönemine Ait Petrol ve Doğalgaz Ürünlerine İlişkin Özel Tüketim Vergisi Beyanı ve Ödemesi
- 28.12.2009** - Kasım 2009 Dönemine Ait Gelir Vergisi Stopajının Ödemesi
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Kurumlar Vergisi Stopajının Ödemesi
 - Kasım 2009 Dönemine Ait İstihkaktan Kesinti Suretiyle Tahsil Edilen Damga Vergisi ile Sürekli Mükellefiyeti Bulunanlar İçin Makbuz Karşılığı Ödenmesi Gereken Damga Vergisinin Ödemesi
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Katma Değer Vergisinin Ödemesi
- 31.12.2009** - Yıllık Gelir Vergisi Beyannamelerinde, Toplam Gelir İçindeki Zirai Kazançları % 75 ve Daha Yüksek Oranda Olanlar İçin 2. Taksit Ödemesi
 - Kasım 2009 Dönemine Ait Haberleşme Vergisinin Beyanı ve Ödemesi
 - 2009 Yılında Kullanılacak Olan Yasal Defterlere İlişkin Açılış Tasdiki
 - SSK (Kasım 2009) Sigorta Primlerinin Ödemesi
 - Bağ-Kur Sigortalılarının Aralık 2008 Sigorta Primi ve Sağlık Sigorta Primlerinin Ödemesi

Kasım 2009 Kronoloji

- 01 Kasım** Bir yıl aradan sonra ihracat yeniden artışa geçti, Ekim ayı ihracatı bir yıl önceye göre yüzde 4.6 arttı.
- 02 Kasım** Türkiye’de domuz gribinden ölenlerin sayısı 9’a yükseldi.
- 03 Kasım** Sağlık Bakanı vatandaşı teşvik için domuz gribi aşısı oldu, Başbakan aşı olmayı düşünmediğini söyledi.
- 04 Kasım** Hindistan’ın IMF’den 200 ton altın almasıyla yükselişe geçen dünya altın fiyatları 1096 dolara yükseldi.
- 05 Kasım** Eylül 2009’da bankacılık sektörünün net dönem karı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 41 arttı.
- 06 Kasım** ABD’de işsizlik 10.2’ye yükseldi, son 26 yılın en kötü verisi olarak kayda geçti.
- 07 Kasım** Sağlık Bakanlığı domuz gribinden ölenlerin sayısının 23’e yükseldiğini açıkladı.
- 08 Kasım** Uluslararası Ceza Muhakemesi’nin hakkında tutuklama kararı çıkardığı Sudan Devlet Başkanı Beşir, ABD ve AB’den gelen sert tepkiler üzerine İSE-DAK toplantısına katılmak üzere İstanbul’a gelmekten vazgeçti.
- 09 Kasım** Adalet Bakanlığı, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı’nda inceleme yaptıran ve Gül’e yargı yolunu açan Hakim Osman Kaçmaz ile YARSAV Başkanı Eminağaoğlu’nun meslekten ihracını istedi.
- 10 Kasım** Demokratik açılım projesinin Atatürk’ün ölüm yıldönümü olan 10 Kasım’da TBMM’de görüşülmesine karşı çıkan CHP’li milletvekilleri Genel Kurul’da pankartlı eylem yaptı.
- 11 Kasım** Ergenekon soruşturmasını yürüten savcılarında amiri olan İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı Aykut Cengiz Engin’in, Ergenekon terör örgütü üyesi olduğu şüphesiyle 2008’den bu yana dinlendiği ortaya çıktı.
- 12 Kasım** Telekomünikasyon İletişim Başkanı Fethi Şimşek, Yargıtay’a ait sabit telefonun, kullanılan santralin özelliği nedeniyle dinlenemediğini söyledi.
- 13 Kasım** Sağlık Bakanlığı domuz gribi virüsü nedeniyle son iki günde 20 kişi, toplam 60 kişinin hayatını kaybettiğini açıkladı.
- 14 Kasım** Domuz gribi ile ilgili açıklamaların ardından hastane acil servislerinde başvuru patlaması yaşandı.
- 15 Kasım** 2002’den itibaren yapılan bankacılık reformlarının Türkiye’ye esneklik kazandırdığını belirten AB raporunda, küresel likidite darlığına rağmen Türkiye rahat denildi.
- 16 Kasım** Türkiye’de işsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 927 bin artarak 3 milyon 429 bin kişiye yükseldi.
- 17 Kasım** IMF Başkanı Kahn, ortak küresel bir para birimi oluşturulmasını önerdi.
- 18 Kasım** Adalet Bakanı Sadullah Ergin, son 3 yılda 113 bin 270 kişinin telefonlarının dinlendiğini söyledi.
- 19 Kasım** Türkiye’nin AB üyeliğine karşı olan Belçika Başbakanı Herman Van Rompay, Almanya ve Fransa’nın desteği ile AB’nin ilk başkanı seçildi.
- 20 Kasım** Almanya’da ortaya çıkarılan bahis çetesinin Türkiye’de bu yıl oynanan 29 lig maçında şike yaptığı belirlendi.
- 21 Kasım** ABD’de bu yıl içinde kapanan banka sayısı 124’e ulaştı.
- 22 Kasım** İzmir’de DTP lideri Ahmet Türk’ü karşılayan araç konvoyundakiler ile vatandaşlar arasında taşlı sopalı kavga çıktı, 28 kişi polis 8 kişi yaralandı.
- 23 Kasım** Türkiye’de domuz gribinden yaşamını yitirenlerin sayısı son 4 gündeki 19 ölümlerle birlikte 112’ye çıktı.
- 24 Kasım** Bakanlar ve işadamlarıyla Libya’yı ziyaret eden Başbakan Erdoğan’ı Libya Lideri Kaddafi ağırladı, iki ülke karşılıklı olarak vizeleri kaldırdı.
- 25 Kasım** Memurlar bir günlüğüne iş bıraktı, 11 iş kolunda 1.5 milyonu aşkın çalışanın yer aldığı eyleme yoğun katılım oldu.
- 26 Kasım** Dubai 59 milyar dolarlık borcunu 6 ay askıya alacağını açıkladı.
- 27 Kasım** Kafes soruşturması kapsamında iki albay ve bir yarbay tutuklanarak cezaevine gönderildi.
- 28 Kasım** TÜİK 2010 yılından itibaren milli geliri il bazında açıklayacağını ilan etti.
- 29 Kasım** İsviçre’de yeni minare yapımına yasak getirilip getirilmeyeceğine karar vermek amacıyla düzenlenen referandumda halkın yüzde 57’si yasağı destekledi.
- 30 Kasım** Dünya Gazeteler ve Yayıncılar Birliği, Türkiye, Çin, Rusya, Küba, Yemen, Pakistan ve Filipinler’i basın özgürlüğü ihlalleri yüzünden kınadı.